

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ С.І. Сидоренко
« _____ » _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

**ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЮ «ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
(ПЕРЕКЛАД ВКЛЮЧНО), ПЕРША – АНГЛІЙСЬКА»**

**Тема: *ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІВІЗАЦІЇ НОВИННОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ
АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ САЙТІВ НОВИН)***

Виконавець: студентка групи ФЛ-201«Мз» БАЛАКЛЕЄЦЬ ОКСАНА ВІКТОРІВНА

Керівник: канд. філол. наук, доцент ШАХНОВСЬКА ІРИНА ІГОРІВНА

Нормоконтролер: _____ (Кондратенко Юлія Вікторівна)

Київ 2021

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні основи дослідження дискурсу новин	9
1.1. Співвідношення понять «текст» і «дискурс» в лінгвістиці	9
1.2. Медіадискурс та новинний дискурс	21
1.3. Експресивність як елемент новинного дискурсу	28
Розділ 2. Методологія дослідження засобів експресивізації новинного дискурсу. 33	
2.1. Основні критерії відбору матеріалу дослідження	33
2.2. Методика аналізу засобів експресивізації новинного дискурсу на матеріалі англomовних та українських сайтів новин	36
Розділ 3. Аналіз засобів експресивізації англomовних та україномовних сайтів ...	46
3.1. Особливості експресивізації новинного дискурсу англomовних та україномовних сайтів новин на лексичному рівні.....	46
3.2. Характеристика експресивізації новинного дискурсу англomовних та україномовних сайтів новин на синтаксичному рівні.....	60
3.3. Засоби експресивізації новинного дискурсу у перекладацькому аспекті.....	67
Висновки	91
Список використаних джерел	95
Додатки	104
Додаток А.....	105
Додаток Б	107
Додаток В.....	109
Додаток Г	112
Додаток Д.....	113

ВСТУП

Сучасне вдосконалення інформаційно-комунікаційних технологій призвело до значного зростання загального корпусу текстів масової комунікації. Уявлення людей про те, що відбувається в різних точках планети, багато в чому обумовлено тими образами і інтерпретаціями, на підставі яких можна говорити про формування інформаційної картини світу, що відбиває національно-культурні особливості світосприйняття і систему ціннісних відносин. Одна і та ж подія навіть в новинах може отримати різну інтерпретацію залежно від політичних, ідеологічних та інших соціальних факторів, а також реалізовуватися за допомогою лінгвістичних засобів не тільки в одному повідомленні, але і в сукупності новинних текстів, і різних засобів представлення інформації – вербальних і невербальних. Через призму індивідуального світогляду новинний дискурс активно відображає сьогодення, включаючи психологічні, соціокультурні, емоційні, експресивні та інші фактори, передаючи всю складність сучасних відносин між людиною та світом.

Зараз у просторі засобів масової інформації чітко усвідомлюється когнітивно-комунікативний характер взаємодії учасників спілкування. Представлення, класифікація знань, ідей, поглядів проявляються як чітко спрямована комунікативна дія, спрямована на викликання різноманітних почуттів, психологічних реакцій та емоцій. Тому зараз у новинному дискурсі ми спостерігаємо пошук засобів виразності, прагнення опосередковано впливати на читача, адже виразні засоби виступають як конкретні актуалізатори тексту, відкривають ширші перспективи сприйняття повідомлення через асоціації, його інтерпретації та суб'єктивне осмислення.

В рамках сучасної антропоцентричної лінгвістики мовні характеристики досліджуються в фокусі теорій мовної свідомості і комунікативної поведінки, одним з центральних понять яких виступає «дискурс». Термін «дискурс» широко використовується, проте однозначного і загальноприйнятого визначення цього поняття не існує.

Будучи об'єктом міждисциплінарного вивчення, дискурс, крім теоретичної лінгвістики, пов'язаний з різними науками і дослідницькими напрямками – психологією, соціологією, педагогікою, філософією, логікою, літературознавством, семіотикою, антропологією й етнологією, історіографією, теологією, юриспруденцією, політологією. Існування значної кількості визначень поняття «дискурс» обумовлено різними підходами і методиками його вивчення, а також використанням терміна у сферах з принципово різними предметами дослідження.

Сучасний стан розвитку суспільства потребує поліпшення координації зусиль різних соціальних груп, узгодження їх інтересів та досягнення консенсусу, заснованого на спільних світоглядних цінностях. Це завдання ЗМІ, які впливають на всі аспекти суспільного життя, активно реагують на процеси та події, інформують, роз'яснюють та формують громадську думку. Створюваний ними інформаційний простір призначений для задоволення комунікативних потреб суспільства з використанням мови як інструмента. Розвиваючись разом із політичною, економічною, науковою та культурною сферами суспільного життя, мова журналістики першою стикається з необхідністю вербалізації нових реалій. Різні аспекти розвитку та функціонування мови ЗМІ є предметом дослідження в лінгвістиці, соціолінгвістиці, соціології, психології, історії тощо. Мова ЗМІ – явище цікаве з погляду стилю. Стиль ЗМІ має свої лексичні та синтаксичні особливості, власну систему композиційних прийомів, усталені інверсії та виразні засоби. Саме конкуренція засобів у боротьбі за читацьку аудиторію визначає використання виразно забарвленої лексики у газетних текстах.

Одиниці всіх мовних рівнів беруть участь у багатогранному процесі експресивізації тексту. Лінгвістичний аналіз новинних текстів показує, що емоційно-експресивна оцінка забезпечується та посилюється використанням різних фонетичних, дериваційних, морфологічних, лексичних та фразеологічних засобів, а також синтаксичних та стилістичних конструкцій, які є досить продуктивними в сучасному публіцистичному та інформаційному дискурсі. Ці одиниці відіграють значну роль у формуванні прагматичної сфери новинних матеріалів, пов'язаних із

вираженням авторського ставлення до предмета мовлення, з оцінкою змісту висловлювання, зі створенням суб'єктивної модальності тексту.

Попри той факт, що категорія експресивності досить давно знаходиться в центрі уваги дослідників (Ш. Баллі [3], І.В. Арнольд [2], О.Г. Поспелова [97], О.В. Александрова [1]) проблема експресивності є актуальною, а її розуміння залишається дискусійним до сих пір. З одного боку, з цією категорією пов'язане вивчення емотивних факторів вираження суб'єктивного ставлення до змісту або адресата мови, а з іншого боку – існує цілий ряд питань, пов'язаних з категорією експресивності як одного з дієвих способів впливу.

Актуальність теми роботи зумовлена малодослідженим питанням щодо експресивного навантаження мови газетно-публіцистичних текстів. Виникла потреба сформуванню прозорої системи експресивних засобів, охарактеризувати їхні функційні ознаки, а також емоційне навантаження. Суттєве значення має широко спрямований аналіз мовних і позамовних засобів вираження експресії у взаємозв'язку їхніх формально-синтаксичних та функційно-семантичних реалізацій.

У рамках багатоаспектного аналізу публіцистичного й інформаційного стилів актуальним є питання щодо сутності та доцільності використання комплексу експресивно-виражальних засобів і проблеми способів їх реалізації в англійському та українському новинному дискурсі.

Мета роботи – визначити експресивний потенціал англійського та українського новинного дискурсу.

Завдання дослідження:

1. Описати співвідношення понять «текст» і «дискурс» в лінгвістиці.
2. Проаналізувати особливості медіадискурсу та новинного дискурсу.
3. Охарактеризувати експресивність як елемент новинного дискурсу.
4. Описати методику дослідження засобів експресивізації новинного дискурсу.
5. Визначити особливості експресивізації новинного дискурсу на матеріалі англійських та україномовних сайтів новин на лексичному та синтаксичному рівнях.

6. Проаналізувати засоби експресивізації новинного дискурсу у перекладацькому аспекті.

Об'єктом дослідження є сучасний новинний дискурс.

Предметом дослідження є засоби експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англомовних та українських сайтів новин).

Методи дослідження зумовлені загальною метою та конкретними завданнями роботи. Специфіка наукової розвідки передбачає застосування: методу аналізу науково-теоретичних джерел – для висвітлення методологічних аспектів, що відповідають проблематиці дослідження; методу операціоналізації понять, яким послуговувалися з метою пояснення сутності ключових понять наукової розвідки: «текст», «дискурс», «експресивність»; методу суцільної вибірки – для відбору емпіричного матеріалу; компонентного аналізу – для виявлення в семантичній структурі емотивно-прагматичної конотації; описового методу – для характеристики та оцінки мовних одиниць, а також для виокремлення комунікативно-прагматичних особливостей словотвірних засобів експресивізації новинного дискурсу; контекстуального аналізу – для уточнення значення лексичної одиниці, що реалізується в конкретному контексті, визначення компонентів експресивізації; зіставного методу – для аналізу засобів експресивізації новинного дискурсу у перекладацькому аспекті шляхом порівняння англомовних та україномовних текстів медіапростору; кількісного аналізу – для виявлення тенденцій функціонування засобів експресивізації новинного дискурсу; індуктивного методу – для систематизації та узагальнення проаналізованих зразків експресивних засобів; описово-аналітичного методу, що дозволив висвітлити результати дослідження, сформулювати висновки та окреслити перспективи майбутніх досліджень.

Методологічною базою роботи послужили праці таких лінгвістів, як Н. Д. Арутюнова, О. С. Кубрякова, Ю. С. Степанов, В. З. Дем'янков, В. І. Карасик, М. Л. Макаров, Л. В. Селезньова, А. І. Варшавська, В. Є. Чернявська та ін., які досліджували проблеми дискурсу, співвідношення дискурсу і тексту, а також вивчали

прояви інтертекстуальності, особливості дискурсивної поведінки в повсякденному спілкуванні і в рамках соціальних інститутів.

Матеріалом дослідження слугували сучасні англомовні та україномовні тексти мас-медіа, вибірково дібрані з сайтів новин.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що у роботі удосконалено підходи до комплексного вивчення засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англомовних та українських сайтів новин); дістав подальшого розвитку аналіз засобів експресивізації текстів ЗМІ 2020-2021 років на лексичному та синтаксичному рівнях; вперше проведено дослідження засобів експресивізації новинного дискурсу 2021 року у перекладацькому аспекті.

Теоретичне значення дослідження зумовлене його внеском у вивчення новинного дискурсу, а також встановленням потенціалу засобів експресивізації.

Практична цінність отриманих результатів та висновків полягає у можливості їхнього використання в практиці навчання англійської мови, теорії і практиці перекладу, перекладу галузевої літератури.

Апробація отриманих результатів. Основні результати проведеного дослідження оприлюднені на двох міжнародних науково-практичних конференціях: 1. «Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів» (12–13 листопада 2021, м. Львів); 2. «Мова та культура: сучасні аспекти співвідношення», (26–27 листопада 2021, м. Одеса).

Публікації. Результати дослідження опубліковані в матеріалах двох міжнародних науково-практичних конференціях: 1. «Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів» (12–13 листопада 2021, м. Львів); 2. «Мова та культура: сучасні аспекти співвідношення», (26–27 листопада 2021, м. Одеса). Загальний обсяг – 11 сторінок.

Структура дослідження. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та 5 додатків. Загальний обсяг роботи становить 113 сторінок, з них 94 сторінки – основного тексту. Список використаних джерел налічує 101 позицію, з них 56 – наукові праці, 28 – джерела

ілюстративного матеріалу, 5 – довідкова література, 12 – інтернет-джерела. Додаток А вміщує приклади засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англomовних сайтів новин) на лексичному рівні. В Додатку Б представлено приклади засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі українських сайтів новин) на лексичному рівні. У додатку В надаються приклади відтворення засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англomовних та українських сайтів новин) на лексичному рівні. Додаток Г вміщує приклади відтворення засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англomовних та українських сайтів новин) на синтаксичному рівні. У Додатку Д надається частотність використання засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англomовних та українських сайтів новин) на лексичному рівні.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИСКУРСУ НОВИН

1.1. Співвідношення понять «текст» і «дискурс» в лінгвістиці

Вивчаючи історію розвитку поняття «дискурс», варто зазначити, що спочатку слово «discours» у французькій лінгвістиці означало мову взагалі, текст. В середині ХХ ст. Е. Бенвеніст, займаючись розробкою теорії висловлювання, знаходить цьому поняттю лінгвістичне застосування і одним з перших послідовно надає йому термінологічне значення, що визначає дискурс як «мова, що привласнюється мовцем, в протилежність розповіді, яка розгортається без експліцитного втручання суб'єкта висловлювання» [7, с. 296].

Протиставляючи ці поняття, французький дослідник робить спробу комунікативно-прагматичного розуміння дискурсу, згідно з яким на перший план висуваються учасники комунікативного акту (мовець і слухач), а також комунікативні наміри мовця вплинути на слухача.

Є підстави говорити про широке і вузьке розуміння дискурсу, який запропонував Т. ван Дейк. Дискурс в широкому розумінні – складна комунікативна подія, в яку залучено учасників комунікативного акту, що відбувається в конкретному часовому, просторовому та інших контекстах. Комунікативний акт може бути усним і письмовим, що поєднує в собі вербальні і невербальні компоненти, що особливо характерно для його усної форми. У вузькому сенсі дискурс розглядається з урахуванням єдиної вербальної складової, через що це поняття трактується як «продукт» комунікативного акту (завершений або ні), виражений в усній або письмовій формі і який інтерпретується реципієнтами. На думку Т. ван Дейка, в основі дискурсу лежить його інтеракційна природа, що враховує умови соціальної ситуації, однак, вчений вважає за необхідне аналізувати і письмові типи дискурсу, попри той факт, що інтеракційна природа в них менш помітна [36, с. 261]. Отже, комунікативна дія (акт) може бути письмовим і мовним, а також містити як вербальні, так і невербальні компоненти.

Ю. С. Степанов пов'язує дискурс з поняттям «альтернативного світу» і розглядає його як «мову в мові», що представлений як особлива соціальна даність. На думку дослідника, дискурс існує переважно в формі текстів, в яких активізовані специфічні мовні форми різних розділів лінгвістики – граматики, семантики, лексики, синтаксису. Окремі випадки використання мови тягнуть за собою створення оригінальних текстів, «особливого світу», що виражають особливу ментальність й ідеології [37, с. 45].

В. В. Красних розуміє дискурс як єдність процесу мисленнєвої діяльності та її результатів, виражених в мові. Відповідно до цього підходу, дискурс, з точки зору процесу, розглядається як вербалізована діяльність, а з точки зору її результату – як комплекс тематично зв'язкових текстів, створених в ході комунікації [19, с. 200].

А. І. Варшавська пропонує поняття дискурсу-тексту, визначаючи дискурс як процес, а текст – як результат або продукт процесу дискурсивного мислення [96, с. 29].

В. Є. Чернявська розглядає дискурс як єдність тексту з ситуативним оточенням. В контексті цієї концепції, дискурс визначається як деяка комунікативна подія, що протікає в рамках відповідного простору, обумовленого його когнітивними і типологічними характеристиками, і закріплюється в мові і письмових текстах. Зміст дискурсу як комплексу тематично зв'язкових текстів розкривається в процесі інтертекстуальності [43, с. 14-16]. Також дискурс визначається як реалізація в мові комунікативної події, що є умовою існування самого дискурсу.

М. Л. Макаров визначає дискурс з точки зору форми, функцій і ситуативної (соціально-культурної) обумовленості. З точки зору формальної інтерпретації, дискурс розглядається як утворення вище рівня речення.

Згідно функціональної інтерпретації дискурс розуміється як вживання мови і встановлення співвідношення «текст – речення» – «дискурс – висловлювання». Ситуативний підхід передбачає розгляд дискурсу як процесу, обумовленого соціальними, культурними та психологічними особливостями обставин спілкування і індивідуальних особливостей учасників комунікативного акту.

І. А. Щирова визначає дискурс як значиму «подію», засновану на соціально-психологічній взаємодії між читачем і автором, «обтяженим» характеристиками реального часу і комунікативних обставин [46, с. 183-187]. А.Ю. Сорочан в статті, присвяченій напрямкам вивчення дискурсу, виділяє два плани дискурсу. З одного боку, дискурс асоціюється з поняттям зв'язного мовлення, з комунікативно цілісним і завершеним мовним твором, що характеризується комунікативною адекватністю і проявляється в сукупності породжених за допомогою мови текстів. З іншого боку, дискурс має відношення до ментальних особливостей учасників комунікації, таким як «етнічні, психологічні, соціокультурні стереотипи і установки, а також стратегії розуміння і породження мовлення» [33, с. 26-27].

Спираючись на вивчені підходи, можна зробити висновок про те, що поняття «дискурс» в сучасній лінгвістиці є складним структурно-семантичним утворенням, яке репрезентує реалізацію мовної системи, що розглядається як об'єднання ментальних процесів й екстралінгвістичних чинників у конкретній комунікативній ситуації. Специфіка дискурсу зумовлена стратегічним використанням ментальних моделей в процесі породження тексту.

У мовній діяльності дискурс виглядає як самостійна мовна одиниця вищого рівня, що складається з пов'язаних за змістом речень і володіє структурною специфікою. Мінімальною одиницею дискурсу вчені визнають акт (мовний або комунікативний). На думку М. Л. Макарова, послідовність таких актів, об'єднаних в складний макроакт, призначений для досягнення певних комунікативних цілей, являє собою комунікативний або інтерактивний хід, який є мінімальним значущим елементом, вираженим у вербальній або невербальній дії одного з учасників і спрямований на розвиток взаємодії учасників спілкування.

Найбільш масштабною одиницею спілкування, одиницею макрорівня дискурсу є мовна подія (макродіалог, розмова або інтеракція). В. З. Дем'янков розглядає дискурс як багатокомпонентне утворення, з центром у вигляді деякого опорного концепту (визначається автором як «топік дискурсу»), навколо якого зосереджуються одиниці цього утворення – речення і їх фрагменти. Польський лінгвіст А. Вежбицька

для позначення одиниці дискурсу вводить термін «культурний скрипт», заснований на теорії Ю. Д. Апресяна про «наївну картину світу», яка є загальновідомою носієм мови і здається їм природною, оскільки вона відображена в самій мові. А. Вежбицька визначає культурні скрипти як об'єктивно існуючі факти, виражені засобами мови і які визначають норми конкретного суспільства [9, с. 6].

В. І. Карасик погоджується з думкою А. Вежбицької і розглядає в якості одиниці культурно маркованого дискурсу культурний скрипт, визначаючи його як інтерактивну подію, якій властиві ознаки стереотипності, сценарності і прескриптивності. Стереотипність проявляється як дія за заданим зразком, сценарність – як алгоритмізація комунікативної поведінки, прескриптивність – як вибір певних поведінкових ходів відповідно до цінностей і культурних норм [16, с. 453]. На думку дослідника, поняття «скрипт» співвідносне з поняттям «концепт».

А. В. Олянич пропонує презентаційну теорію дискурсу, засновану на інформаційному підході, згідно з якою дискурс розглядається як складний системний продукт, як результат перетворення інформаційних потоків, створених мовною особистістю на когнітивних засадах процесу освоєння реальності з метою здійснення впливу. Відповідно до цієї теорії, дискурс виконує презентаційну функцію, яка визначена необхідністю задоволення різноманітних потреб людини в умовах масової комунікації. Ця функція включає особливі презентаційні механізми організації дискурсу з використанням спеціальних вербальних і невербальних засобів, які формуються на основі мовних і мовленнєвих одиниць, що використовуються з метою впливу на учасників спілкування. Такі одиниці автор монографії іменує презентемами і визначає їх як сукупність концептів та образів з різним потенціалом, який передається в процесі комунікації іншому суб'єкту з метою впливу на нього [23, с. 10-11]. Отже, на сучасному етапі розвитку науки розуміння терміну «дискурс» представлено широким діапазоном інтерпретацій в рамках різних концепцій. В контексті цих теорій дискурс розглядається як ментальне утворення; як складна комунікативна подія і його результат; як вербалізована свідомість; як поняття,

тотожне термінам «текст», «мова», «складне синтаксичне ціле». Поняття «дискурс» зачіпає ментальні процеси і процеси мовоутворення.

У сучасній теорії дискурсу відзначається наявність екстралінгвістичних чинників дискурсу, здатних впливати на процеси його виробництва і розуміння. У зв'язку з тим, що дискурс являє собою складне явище, існує безліч підходів до його вивчення, які не виключають один одного, але доповнюють. На підставі цих підходів побудовані типології дискурсів. Єдиної типології дискурсу на сучасному етапі розвитку науки не представлено. Складність класифікації дискурсу зумовлена його приналежністю до різних сфер людського життя.

Н. Н. Миронова аналізує типи дискурсу залежно від сфери комунікації: поетичний, естетичний, науковий, критичний, педагогічний, юридичний тощо [94, с. 42].

Ф. Бацевич класифікує дискурс за комунікативними ознаками, а саме:

- 1) вияв комунікації в суспільстві: комунікативний, вербальний, невербальний;
- 2) комунікація в межах окремих каналів: візуальний, слуховий, тактильний;
- 3) вияв правил спілкування: етикетний, лайливий, дидактичний [6, с. 168].

Зіставлення понять «дискурс» і «текст» дозволяє точніше визначити проблему, зазначити взаємозв'язок і виділити основні диференційні ознаки. Зв'язок тексту і дискурсу очевидний, і цей зв'язок здійснюється як на лінгвістичному (структурно-семантичному), так і на екстралінгвістичному рівні, що об'єднує комунікативну і когнітивну діяльність. У найширшому розумінні, згідно з думкою В. І. Карасика, дискурс – це текст, занурений у ситуацію спілкування [16, с. 5-6].

Поняття «текст» і «дискурс» не ототожнюються, але співвідносяться один з одним, текст, як продукт дискурсивного мислення і засіб його реалізації, є невід'ємним компонентом дискурсу. О. С. Кубрякова розмежовує поняття «дискурс» і «текст», розуміючи дискурс як процес мовленнєвої діяльності, мовоутворення, текст – як результат цього процесу [20, с. 7-25].

Т. Ван Дейк, описуючи відмінності тексту і дискурсу, посилається на точку зору лінгвістів, які займаються вивченням дискурсу і визначають текст і дискурс

наступним чином: «Дискурс відноситься до актуально сказаного тексту, а «текст» являє собою абстрактну граматичну структуру сказаного» [54, с. 261]. Отже, дискурс – це одиниця використання мови, а текст – це абстрактна теоретична одиниця, що відноситься до системи мови і стосується лінгвістичної компетентності.

В. Л. Наєр пропонує звернутися до поняття «мовленнєвий твір», складовими елементами якого є текст і дискурс і в просторі якого вони співіснують. Дискурс спрямований на концептуальну сферу в процесі мовної діяльності, текст – на вербальну. Як вважає дослідник, інтерпретуючи вербальні структури, що утворюють текст, ми отримуємо доступ до концептуальних і емоційних сфер дискурсу [23, с. 7-15].

На думку А. К. Хурматулліна, термін «дискурс», незважаючи на близькість до поняття «текст», підкреслює динамічний характер мовного спілкування, розкривається в процесі; текст, навпаки, є статичним і представляється в основному як продукт мовної діяльності [42, с. 36]. Текст може бути розглянутий як абстрактна формальна конструкція, а дискурс як різні види її реалізації в мовній діяльності, які аналізуються з точки зору ментальних процесів в сукупності з екстралінгвістичними факторами.

Переходячи до дослідження особливостей художнього тексту і засобів реалізації сенсу всередині нього, ми вважаємо за потрібне розглянути визначення тексту. І. Р. Гальперін розглядає текст як особливий різновид мовленнєвої творчості, що володіє подвійною природою (станом спокою і руху) і має свої характеристики, протилежні характеристикам усного мовлення. Дослідник розуміє текст як результат мовленнєвого творчого процесу, що репрезентує в письмовій формі у вигляді твору, що володіє завершеністю і необхідним набором структурних елементів (заголовки і надфразові єдності), між якими існують різні типи зв'язків (граматичний, лексичний, стилістичний, логічний), і характеризується інтенцією і прагматичною спрямованістю [12, с. 18].

С. В. Серебрякова розуміє текст як «цілісну комунікативну одиницю, що характеризується складною семантичною і формально-граматичною організацією

своїх компонентів, які, вступаючи в межах тексту в особливі системні відносини, набувають якісно новий, інтенційно обумовлений стилістичний і прагматичний ефект» [35, с. 241].

К. А. Філіппов в книзі «Лінгвістика тексту» вказує на той факт, що традиційно в людському побуті текст розуміється як мовленнєвий твір. Дослідник вважає, що текст має дві взаємопов'язані сторони – форму і зміст, а також призначений для виконання певної функції. Володіючи динамічною природою, текст виступає не тільки як твір, результат мовної діяльності, але і як процес формування цього твору [40, с. 153-173].

Н. С. Валгіна розглядає текст як одиницю вищого порядку, за допомогою якого відбувається мовне спілкування. Текст виступає як динамічна одиниця, яка існує в умовах реальної комунікації і тому володіє екстра та інтралінгвістичними параметрами. Текст виявляється одночасно і результатом діяльності, і матеріалом для діяльності, так як, в тексті містяться мовні акти автора суб'єкта, розраховані на відповідну реакцію читача (слухача), його сприйняття [8, с. 4-5]. Тобто, текст трактується як цілісна одиниця, що складається з системно організованих комунікативно-функціональних компонентів, мета яких полягає у втіленні комунікативних авторських інтенцій в певній мовній ситуації [8, с. 15].

С. В. Серебрякова розглядає текст як динамічний конструкт, як стимул для творчого інтерпретування (співтворчості читача-реципієнта), а не для одновимірного декодування, як багатшарова когнітивно-семантична структура [35, с. 249].

У сучасній лінгвістиці поняття «текст» розглядається як одиниця мови, що володіє внутрішньою когезією і цілісністю, що дозволяє виділити його з послідовності текстів. Тобто, що цілісність і зв'язність є основними критеріями тексту. Однак кількість даних властивостей, якостей варіюється. Під терміном «текст» може позначатися певна обмежена послідовність мовних знаків, когерентна сама по собі і така, що володіє виразною комунікативною функцією.

Текст – це комунікативна подія, що відповідає 7 ознакам текстуальності [48, с. 3]. Під текстуальністю розуміється сукупність властивостей, що характерні тексту. Такими властивостями визнаються:

1. Когезія (зв'язність тексту; властивість, що характеризує зв'язок одних елементів тексту з іншими);
2. Когерентність (цілісність на рівні тексту);
3. Іntenційність (намір автора зробити цілісний і зв'язний текст);
4. Сприймання (намір реципієнта отримати текст);
5. Інформативність (ступінь сенсозмістовної новизни тексту);
6. Ситуативність (актуальність тексту для конкретної комунікативної ситуації);
7. Інтертекстуальність (зв'язність конкретного тексту з іншим типом тексту або текстами).

Будь-який текст спрямований на сприйняття. Сприйняття мови як процес «переробки» смислової інтерпретації тексту – усного або письмового, при якому створюється образ тексту, є необхідною складовою частиною загального процесу сприйняття [100, с. 23].

В мовних одиницях містяться не тільки безпосередні відображення феноменів зовнішнього світу, а й відображення їх специфічного заломлення в «мовних уявленнях» учасників комунікативного акту. Слід зазначити, що дані уявлення часто істотно відрізняються від реальних характеристик описуваних властивостей, явищ і відносин зовнішнього світу [33, с. 13].

Вивчаючи функціонування тексту, необхідно звернутися до поняття «стиль». Розглядаючи триєдність «текст – дискурс – стиль», І. О. Щирова і Є. О. Гончарова вважають стиль сполучною ланкою між текстом і дискурсом і визначають його як особливим чином організовану послідовність дій деякого мовного суб'єкта в процесі побудови тексту, спрямовану на вирішення певної когнітивно-комунікативної задачі або ряду завдань [46, с. 192].

Стиль отримує свою «матеріальну оболонку» в тексті, письмовій або усній. Іншими словами, стиль виражається в тексті експліцитно за допомогою стилістично

маркованих мовних елементів. Н. С. Валгіна стверджує, що стильові й стилістичні характеристики тексту нерозривно пов'язані з його семантичною, граматичною і композиційною структурою. Кожен текст має певну «функціонально-стильову орієнтацію» (науковий текст, художній та ін.) і володіє конкретними стилістичними якостями, які визначаються цією орієнтацією й індивідуальністю автора [8, с. 16].

Нескінченна різноманітність типів тексту, обумовлена його багатоаспектністю, викликає великі труднощі для проведення типологічного дослідження. Існує безліч підходів до проблеми типологізації тексту в силу того, що термін «тип тексту» трактується дослідниками неоднозначно і спостерігаються розбіжності у виборі критеріїв типологізації.

Вивчення комунікативних, структурних і семантичних характеристик текстів дозволяє виділити деякі класифікаційні параметри, що відокремлюють одну групу текстів від іншої. Переходячи до розгляду типів тексту, доцільно дати визначення поняттю «тип тексту». Термін «тип тексту» в сучасній лінгвістиці служить для позначення певної стійкої текстової форми і її реалізації в конкретній ситуації мовного спілкування. Відповідно, форма тексту будується за певними нормами і правилами, що відповідають цій ситуації спілкування. У найзагальнішому плані під різними типами текстів розуміються класи текстів, що характеризуються певним набором лінгвістичних і екстралінгвістичних ознак.

Будь-який текст, крім особливостей своєї структури (граматичних, фонетичних, лексичних та ін.), володіє специфічними ознаками, характерними для цього конкретного типу мовного твору. Зокрема, текстам властиві певні ознаки, що дозволяє співвідносити окремі екземпляри тексту з певними типами тексту.

Типологія тексту, подібно типології дискурсу, досі розроблена недостатньо, однак, більшість авторів, які займаються питаннями проблематики тексту, враховуючи характер відображення дійсності і сферу комунікації, спочатку ділять всі тексти на художні та нехудожні. Крім того, тексти можуть існувати в усній і письмовій формі.

Таким чином, дискурс являє собою соціально детермінований процес породження, об'єктивації і трансляції в сукупності притаманних йому текстів соціально значущих змістовних форм, що відображають особливості відтвореної свідомості [24, с. 103]. Дискурс як комунікативно-когнітивний феномен задає спосіб і характер уявлення і оперування інформацією, а також характер і номенклатуру відтворюваних ним змістовних форм, тобто організованих і ціннісно орієнтованих сукупностей смислів, звернених у своїй буттєвості до соціальної практики, соціальної пам'яті (традиції) і уяви.

Поняття дискурсу мас-медіа в науковій дослідницькій практиці закріпилося завдяки працям Т. Г. Добросклонської, на думку якої він є «повідомленням в сукупності з усіма іншими компонентами комунікації (відправник, отримувач повідомлення, канал, зворотний зв'язок, ситуація спілкування або контекст)» [13, с. 22]. Для осмислення специфіки масмедійного дискурсу необхідно мати на увазі, що особливістю сучасних мас-медіа, які забезпечують процес взаємодії всіх соціальних суб'єктів і процес суспільного самопізнання, обов'язок якого «постійно перебувати в теперішньому часі, в точці, де дія відбувається в даний конкретний момент часу» [13, с. 123], де дійсність конвертується в соціальний факт, а з іншого боку, посилення потреби в проєктивності, суть якої полягає в тому, що мас-медіа по відношенню до всіх аспектів соціального буття виробляють і поширюють «ідеальні плани нових типів людської діяльності, людської поведінки, спілкування, всіх форм людського існування» [13, с. 46].

Мас-медіа забезпечують процес масової комунікації і реалізують свій світоглядний ресурс, спрямований на «когнітивну обробку соціуму і індивіда з метою формування особливої картини світу» [17, с. 79]. Дискурс мас-медіа чутливий до контексту актуального соціального буття, позначеного соціальним фактом, а також до контексту актуальної ідеології. Він безпосередньо спрямований на суспільну свідомість і формування актуальної громадської думки.

Мас-медійний дискурс відрізняється специфічним, масовим характером по відношенню до аудиторії і, відповідно, «усередненістю» (і в цьому сенсі

спрощеністю) свого коду, що працює в режимі когнітивно-аксіологічних смислів – понятійних (ідентифікуючих), метафоричних, образно-символічних і ціннісних. «Масмедійне слово орієнтоване на оцінну номінацію як боротьбу за базові цінності і метафору як «основну ментальну операцію, як спосіб пізнання, структурування і пояснення світу» [4, с. 105-106], воно відбивається як особистісно-сміслове, так і соціально-сміслове ставлення людини до дійсності.

Поняття «мас-медійний дискурс» відноситься до проблемного поля масової комунікації як процесу обміну інформацією між усіма суб'єктами суспільства, націленого на формування громадської думки щодо соціально значимого фрагмента соціального буття. Масова комунікація як вид мовленнєвої діяльності – суспільно обумовлений процес, у якому дана функція актуалізується через різні комунікативні засоби і канали. Як джерело соціальної і масової комунікації виступає соціальний інститут або «колегіальний відправник», який продукує в сукупності текстів певний тип свідомості і установку на той чи інший тип прагматики – цілей, намірів в очікуванні.

Одержувачем масмедійного повідомлення є широка аудиторія – масова, в просторі ознак відносно неоднорідна, розсіяна, тому мас-медійний текст повинен бути зрозумілий масовому (усередненому) споживачеві [20].

Слідом за Т. Г. Добросклонською, ми вважаємо, що поняття «масова комунікація» і «мас-медіа» знаходяться в одному проблемно-семантичному полі, проте не взаємозамінні: «масова комунікація є... процес поширення... інформації» [13, с. 15], мас-медіа – це комунікативний, продуктивно-світоглядний ресурс, це джерело змісту і трансляції, «побудований на ідеологічних, емоційних і навіть підсвідомих очікуваннях аудиторії» [13, с. 22]. Мас-медіа – це комунікативно-когнітивний феномен, затребуваний суспільством з метою забезпечення процесу свого «збирання», самопізнання і формування громадської думки, тобто оцінного судження про дійсність. Доречно тут нагадати слова Г. Я. Солганика про особливості публіцистики: «... публіцистичний простір – це, перш за все, соціальний простір, який утворює формально-змістову рамку, усередині якої функціонують, діють, стикаються

політичні, філософські, економічні, фінансові, культурні і всі інші можливі ідеї, що становлять внутрішній простір, тобто зміст, тісно взаємодіє з зовнішнім – соціальним простором. В його межах інші інформаційні простори можуть змішуватися, а можуть виступати в порівняно чистому вигляді» [36, с. 12].

Мас-медіа є суб'єктами виробництва, відтворення і трансляції ціннісних смислів. Мас-медіа «роблять вибір, коли з мільйона подій на сторінку потрапляють тільки сотні. Вибір повинен спиратися на певні ціннісні фільтри» [28], тобто від тієї чи іншої інтерпретації, представленій в мас-медіа, залежить, чи потрапить певна інформація в фокус суспільної уваги і знайде соціальний статус.

Характер відбору та подачі матеріалу, їх значущість визначаються соціальною позицією мас-медіа та специфікою цільової аудиторії. Зазначимо, що дискурс мас-медіа – це, з одного боку, «мовленнєво-мисленнєве утворення подієвого характеру в сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними, паралінгвістичними і ін. чинниками», до відмітних ознак якого відноситься «комунікативна подія як сплав мовної форми, знань і комунікативно-прагматичної ситуації», а з іншого – «соціальна діяльність, в рамках якої провідну роль відіграють когнітивні утворення, які фокусують в собі різні аспекти внутрішнього світу мовної особистості. Дискурс, інтерпретуючи інформацію, що надходить в мовну свідомість, стає своєрідним смислогенеруючим і світонаслідуючим пристроєм» [45].

На основі аналізу сучасних концепцій можна виділити ряд підходів до розмежування понять текст і дискурс, які є взаємопов'язаними. Текст – це вербальне уявлення комунікативної події, в той час як дискурс – «текст в подієвому аспекті», «функціонування мови в живому спілкуванні» [23, с. 18]. При розгляді дискурсу як тексту в сукупності з його лінгвістичним і екстралінгвістичним контекстом, останній розуміється максимально широко і включає наступні параметри: фізичний носій тексту, музика і графіка, ситуація, інтертекст, учасники спілкування, функції [28].

Дискурс і текст протиставляються деякими вченими як процес і результат [27] і розглядається як реальна мовна подія, в той час як текст являє собою абстрактний ментальний конструкт, що реалізується в дискурсі [29, с. 69]. У деяких випадках

дискурс асоціюється з мовленням, а текст з письмовою формою. Є.І. Шейгал вважає такий підхід обмеженим і каже, що дискурс об'єднує всі параметри, властиві й мові, і тексту [45, с. 43].

Дискурс розуміється як складна комунікативна подія, що фіксується в писемних текстах і усному мовленні, здійснювана «в нерозривному зв'язку з ситуативним контекстом: з соціальними, культурно-історичними, ідеологічними, психологічними та іншими факторами, з системою комунікативно-прагматичних і когнітивних установок автора, що взаємодіє з адресатом, обумовлює особливу впорядкованість мовних одиниць різного рівня при втіленні в тексті» [46]. Крім того, потрібно враховувати, що тексти, що об'єднуються в дискурс, тематично обумовлені, але один дискурс може конституюватися текстами різних типів і, з іншого погляду, тексти одного типу можуть виступати елементами різних спеціальних дискурсів.

Таким чином, дискурс як об'єкт дослідження в лінгвістиці являє собою складне і багатозначне поняття. У цьому дослідженні основними характеристиками дискурсу визнаються його принципова континуальність, нерозривний зв'язок з ситуативним контекстом і фактором адресата.

1.2. Медіадискурс та новинний дискурс

Семіотика комунікації пов'язана з поняттям «модель передачі інформації», яка, в свою чергу, має точки дотику з поняттям «дискурс». Зв'язок можливий тільки в тому випадку, якщо слухач декодує повідомлення, зашифроване мовцем. Очікується, що зв'язок буде втраченим, якщо розшифрована інформація відрізняється від тієї, яка була спочатку зашифрована.

Мова – це сполучна ланка між мовцем і слухачем, а способи передачі інформації служать комунікативними провідниками цієї інформації. Повідомлення, які беруть участь в процесі масової комунікації, є системою слів, словосполучень, речень, які беруть участь в процесі смислоутворення. Відповідно, базовою одиницею дискурсу є висловлювання [92].

Розшифровка коду дискурсу – вирішальний фактор в успішній вербально-семіотичній комунікації, але комунікативний процес не закінчується обробкою структурних ознак і декодуванням інформації. Ці положення важливі для розуміння дискурсу, який є складним явищем, відповідно до якого будь-який текст може розглядатися в різних ситуаціях. Соціолінгвістичний підхід є фундаментальним в дослідженні дискурсу, адже дозволяє вивчати цей багатовимірний об'єкт з точки зору типу дискурсу, формату тексту і жанру мовлення як основних характеристик тексту в комунікативній ситуації [1].

Медійний стиль, до якого належать зокрема, газетні тексти новин, є різновидом газетно-публіцистичного стилю, для якого характерні логічність оповідання, чіткий виклад фактів та подій, розгорнутість висловлювання, нерідко наявність термінології з певних областей (політична, економічна тощо), розподіл на логічні відрізки. Ці характеристики наближають цей стиль до наукового. З іншого боку для цього стилю характерне вживання емоційно-експресивних, оціночних засобів, з'являється образ автора, який висловлює свою особисту думку щодо деякої ситуації чи проблеми (що виражається у вживанні особових займенників, висловлювання своєї точки зору), зближуючи цей стиль зі стилем художньої прози та публіцистики.

Основною функцією газетного стилю є повідомлення певної інформації, яка може бути цікавою для реципієнта. Для різноманітних критичних чи аналітичних статей, які також представлені в газетно-публіцистичному стилі крім інформативної, важливу роль гратиме також апелятивна функція, тобто, прагнення автора впливати на реципієнта, викликати у ньому відповідну оцінну реакцію, переконати у правильності свого погляду на ситуацію. У газетах і ЗМІ висвітлюються різні теми, які представляють інтерес для масового читача/глядача: різні новинні повідомлення/зведення, новини з галузі культури, мистецтва, моди та ін.

Висвітлення інформації з різних галузей призводить до необхідності використання різних термінів: політичних, якщо йдеться про політичні події, економічних, якщо дається економічний аналіз тощо.

Особливість адресата медійного дискурсу полягає в його залученості в прагматичну ситуацію і, як правило, вимагає прямої реакції на мовленнєвий акт. В дискурсах медіапростору наміри адресата сприймаються адресатом як власні. Повідомлення через комунікаційні та інформаційні канали адресовано відправнику того сегмента суспільства, на який спрямована ця дія, і який впливає як на масову свідомість, так і на свідомість кожної людини.

ЗМІ не тільки передають інформацію, а й шляхом усвідомленого відбору виявляють і суб'єктивно інтерпретують події навколишньої дійсності, впливаючи на свідомість особистості і формуючи громадську думку. В результаті в засобах масової інформації відбуваються структурні та стилістичні зміни, які претендують на відображення нових соціально-філософських концепцій в сучасному суспільстві. Природним наслідком цього є формування нових напрямків, методів і прийомів вивчення мов в сучасній науці.

Медіа-простір – це середовище, в якому існує медіа-дискурс в найширшому сенсі. Різновиди медіадискурсу розрізняються залежно від використовуваних каналів комунікації та інформації і реалізуються з використанням різних мовних інструментів і стратегій.

Відповідно до загальної теорії дискурсу, вчені поділяють дискурс засобів масової інформації за формою існування медіатекстів: усний дискурс засобів масової інформації та письмовий дискурс засобів масової інформації.

Реалізація медіадискурсивних практик відбувається в певних сферах людської діяльності і пізнання, які мають характер історично сформованих комунікативних сфер.

Відображені в засобах масової інформації типи дискурсу набувають певних прагматичних, стилістичних, функціональних рис, тому ми можемо виділити наступні типи дискурсу масмедіа:

- політичний дискурс в ЗМІ;
- дискурс економічних ЗМІ;
- науковий медіа-дискурс;

- спортивний медіа-дискурс;
- освітній медіа-дискурс та інші.

Дослідниця О. В. Ширяєва виділяє наступні типи дискурсів ЗМІ, виходячи з формату жанрової специфіки масмедіа:

- «новинний дискурс (жанри: новинна замітка, новина з коментарями експертів);
- репортажний (жанр: репортаж);
- інформаційно-аналітичний (жанри: аналітична стаття, редакційна стаття, кореспонденція, аналітичний огляд, аналітичне інтерв'ю);
- есеїстичний (жанри: есе, редакторська колонка);
- рекламний (жанри: слоган (мікрожанр), рекламна стаття, рекламне оголошення);
- PR-дискурс (жанри: прес-реліз, медіакит)» [101].

Проблему виділення поняття «дискурс ЗМІ» не можна вважати вирішеною. Так, наприклад, А. О. Кибрик наголошує про недостатність обґрунтування для вживання цього терміна і пропонує розглядати поняття «медійний дискурс» або «дискурс ЗМІ» на перетині двох таксономій: жанрової та стилістичної [17, с. 83].

Для всіх текстів ЗМІ характерні властивості відображення, формування і організація. У текстах новин відбувається накладення мовної та інформаційної картин світу. До універсальних характеристик текстів новин можна віднести наступні: топікальність, дотримання жанрової специфіки публіцистичного тексту і особливий вид форматування. В останньому випадку мається на увазі сукупність лінгвістичних та екстралінгвістичних параметрів, які пов'язані з поданням медіаповідомлень, в тому числі і новинних [13, с. 182].

Вибудовуючи інформаційний простір відповідно до стійких концептуальних моделей, що виражаються в чіткому тематичному структуруванні медіаконтенту, новинний дискурс створює і підтримує цілісну, впорядковану картину світу. Топікальність сучасних новинних повідомлень співвідноситься з лінгвістичною інтерпретацією подій в певному медіаформаті.

Сьогодні особливої актуальності набуває питання осмислення розвитку новинних текстів в процесі дигіталізації (переведення інформації в цифрову форму) і інтернетизації інформаційного простору. З виникненням глобального інтернет-простору зростає швидкість роботи журналістів, змінилися терміни і частота здачі матеріалів. Важливо, що такий канал масової інформації, як інтернет, впливає не тільки на форму, швидкість передачі новин, але і на її утримання і жанрову форму. Вважаємо, що виділення дискурсивних ознак тексту новин замість жанроутворюючих дозволить «коректно і операційно їх «вводити» в систему жанрів масових і публічних комунікацій» [2, с. 29].

Першою характеристикою є гіпертекстуальність. Головна особливість гіпертексту полягає в тому, що він створює систему зв'язку між окремими документами за допомогою вбудованих гіперпосилань. Однак це поняття не обмежується Інтернетом, адже гіпертекст як з'єднання текстових елементів в цілому існував до його появи. Багато лінгвістів вважають гіпертекстуальність невід'ємною рисою будь-якого тексту, оскільки явно або неявно всередині тексту є посилання, семантичні кореляції і внутрішньотекстові, а часто і міжтекстові зв'язки.

Посилання на різні джерела, зроблені в гіпертекстовому режимі, дають першим унікальну можливість поліпшити якість інформації, а саме її повноту і достовірність, другим – використовувати альтернативні джерела і самостійно брати участь в інтерпретації фактів, робити власні висновки. Гіпертекст – це можливість розширення контексту кожного конкретного змістовного елемента, це те, що дозволяє читачеві краще зрозуміти сенс того, що відбувається, допомагає орієнтуватися в потоці інформації [3]. При цьому гіпертекст може необмежено розширити тематичне поле за допомогою посилань на публікації за пропонованою або суміжною з нею тематикою.

Другою дискурсивною характеристикою є інтертекстуальність. Поняття інтертекстуальності означає загальну властивість текстів, що виражається через наявність між ними зв'язків, завдяки яким тексти (або їх частини) можуть різними способами явно або неявно посилатися один на одного.

Третя дискурсивна характеристика – креолізованість. Сама природа контенту сучасних новин полягає в з'єднанні двох негомогенних частин: вербальної та невербальної. Креолізація стає важливим інструментом комунікації – залучення й утримання уваги адресата.

Мова мас-медіа, з одного боку, володіє певною цілісністю, що обумовлено особливостями її використання в сфері масової комунікації, заданістю форм, стійкою тематичною структурою. Текст новин передбачає два компоненти – інформативний та оцінний. Звідси і специфічність засобів мови мас-медіа, для якої характерна висока емоційність і точність, оцінність і переконливість. Її відмінними рисами також є логічність і образність. Цьому допомагають такі мовні засоби як значна кількість громадської, суспільно-політичної, іншомовної лексики, використання в тексті фразеологічних зворотів, нескладного синтаксису, багатство інтонацій.

Основним конструктивним принципом мови новин є діалектичне поєднання стандарту та експресії [47, с. 318]. Це обумовлено не тільки інформаційною та функцією впливу новин, а й тим, що мова новин повинна «бути комунікативно-загальнозначущою, тобто ясною і виразною, точною і короткою» [47, с. 321]. Експресія досягається в першу чергу використанням різних засобів, сприйняття яких може іноді представляти для читачів певні труднощі. «Фразеологічні звороти, прислів'я, приказки та крилаті вирази є обов'язковим стилістичним компонентом мови газети, важливим джерелом експресивно-емоційної насиченості» [47, с. 321].

Мас-медійна комунікація має гостру потребу в експресивних засобах. Експресивно значущими в публіцистиці виявляються всі мовні засоби, оскільки вони втілюють публіцистичну ідею. Головним принципом мас-медіа публіцистики виступає її «відкритість», пряме, безпосереднє вираження авторської позиції. Мовний лад періодичних видань майже завжди носить емоційно-особистісний характер.

Фразеологізми відіграють важливу роль в побудові мас-медіа тексту. Займаючи релевантні позиції, вони привертають увагу до найбільш значущих аспектів змісту. Крім того, образно емоційний характер фразеологізму полегшує сприйняття інформації, орієнтує на певну соціальну групу. Так як стійкі словосполучення

фразеологічного характеру мають особливість фіксуватися в пам'яті, вони використовуються в публіцистичному тексті як готові і заздалегідь відомі читачеві мовні комплекси, здатні полегшити сприйняття публіцистичного тексту [100, с. 29-30]. Публіцистика не тільки використовує готовий матеріал, вона перетворюється, трансформує слова з різних сфер мови, надаючи їм оціночне звучання.

З точки зору категорії емоційності, експресивності і стилістичного забарвлення слова, то в рамках мас-медіа їх доцільно розглядати як видове поняття по відношенню до родового – оцінного. На думку Г.Я. Солганика [36], емоційне забарвлення слова є не що інше, як вираз ставлення мовця або до самого поняття, яке реалізує дане слово, або до предмету, який пов'язаний з даним словом згідно його предметної віднесеності. Під експресивністю в слові розуміють зображально-виразні якості, образність. Експресивність досягається використанням слова в переносному сенсі, але переносне значення слова відрізняється саме тим, що виникає в результаті незвичайної предметної віднесеності слова. Ця незвичайна предметна віднесеність викликана потребою дати характеристику, а не просто найменування предмета.

Новинний дискурс використовує різноманітну в тематичному плані лексику і фразеологію, відображаючи таким чином соціальну багатоплановість сучасної мови. Для дискурсу новин особливо характерні оцінні засоби, водночас оцінка в публіцистиці має соціальний характер, але не індивідуальний. У новинному дискурсі широко представлені образні засоби, використовуються фразеологічні звороти, прислів'я, крилаті вирази, які часто трансформуються, переосмислюються.

Мовні особливості дискурсу новин полягають в особливому характері заголовків, в широкому використанні кліше, в наявності елементів розмовного стилю, жаргонізмів і т.д. Крім таких загальних особливостей, в кожній мові один і той же функціональний стиль володіє специфічними мовними рисами.

1.3. Експресивність як елемент новинного дискурсу

Сучасний новинний дискурс характеризується тенденцією до емоційності, оцінності, виразності та постійного пошуку різних способів його вираження, оскільки для реалізації власних задумів журналісти повинні зосередити увагу читачів на певних фактах, явищах, проблемах, створити навколо них бажану атмосферу сприйняття, інтересу, збалансувати логічне сприйняття та емоції, подати виразну оцінку і вкласти її в свідомість читачів, сформувати в них певне ставлення до проблеми, що порушується, стимулювати певні практичні дії адресатів.

Існує кілька сучасних напрямків трактування цієї категорії. Карл Бюлер, при описі мови виділяє три семантичні функції мовних одиниць на підставі їх знакової природи і потрійності мовного знаку: 1) експресивна функція, як виявлення мовця; 2) апелятивна функція звернення до слухача і 3) репрезентативна функція або функція уявлення. Всі ці функції розглядаються як незалежні змінні [95, с. 34-35]. У такому випадку широке розуміння експресивності дозволяє розглядати цю категорію ширше, ніж це було прийнято слідом за Ш. Баллі, який пов'язував з експресивністю будь-який факт мови або мовлення, який так чи інакше пов'язаний з емоціями.

Ш. Баллі зазначав, що «прийоми або механізми функціонування мови підкоряються певним правилам і в силу цих правил можуть бути наслідком певних емоційних мотивів» [3, с. 107]. Незважаючи на велику кількість досліджень, вчені так і не прийшли до єдиного трактування поняття «експресивність». Протиставлення номінативність/експресивність, а також експресивність/нейтральність є досить умовним явищем і не трактується однозначно. З цієї причини в нашій роботі зупинимося на проблемах експресивності, пов'язаних з визначенням властивостей виразності, що використовуються при подачі новинного матеріалу.

Розглянемо основні трактування експресивності як елемента комунікативного процесу. О. Г. Поспелова пропонує три шляхи до визначення поняття експресивність. Експресивність може розумітися як стилістична виразність. Іноді експресивність зв'язується з будь-яким аспектом виразності, наприклад, з образністю. Експресивність також зв'язується з функцією цілеспрямованого впливу на адресата і

посиленням комунікативного наміру мовця [97]. Крім перерахованого вище, Є.С. Баскакова також виділяє розуміння експресивності і як конотації, і як оцінності. Перша пов'язана з виразом додаткових смислових відтінків, що нашаровуються на основне (лексичне або граматичне) значення, або посилення цього значення [5, с. 11].

В.І. Шаховський, відзначаючи зв'язок емоційності і експресивності, відносить поняття емоційність до розділу психології і оперує замість нього поняттям емотивність. Під експресивністю вчений розуміє мовну одиницю, «основною семіологічною функцією якої є експресія, тобто посилення сили впливу за рахунок сем посилення, образності та ін.» [44, с. 25].

Експресивність, як властивість тексту, прагне до максимального мовного різноманіття, до не-нейтральної номінації з метою найбільшого впливу на адресата повідомлення. Загальна експресивність тексту є інтегральним результатом реалізації емотивності, оцінності, інтенсивності, стилістичного маркування, структурно-композиційних властивостей тексту, підтексту. Русійними силами формування експресивності тексту є мотиви автора, значимість для нього комунікативного завдання, уявлення про адресата, ставлення автора до зображених в тексті об'єктів і подій [21, с. 183].

Головним фактором сучасного трактування категорії експресивності є функціональний фактор, який зв'язується з виконанням як стилістичних, так і прагматичних функцій.

Розглянемо деякі фактори мовностилістичного підходу до аналізу експресивних засобів вираження в тексті. Експресивність може також створюватися шляхом використання наступних прийомів: внутрішнього монологу, ампліфікації (посилення за рахунок подібних визначень, порівнянь синонімів), тавтології, напруженості. Одним з найважливіших способів формування експресивності є підтекст. Тип висування, заснований на порушенні передбачуваності, називається ефектом обманутого очікування. Обмануте очікування може зустрічатися на будь-якому рівні мови, на цьому ефекті засновані деякі різновиди таких фігур як художні парадокси, оксюморон, каламбур, різні деформації ідіом і інші види алогізмів.

Прагмалінгвістичний аспект трактування категорії експресивності визначається співвідношенням інтенцій мовця і того результату, який може бути досягнутий.

З точки зору когнітивного підходу, експресивний план тексту реалізується в двох нерозривно пов'язаних відносинах. По-перше, експресивні засоби роблять безпосередній вплив на сам процес сприйняття і розуміння тексту реципієнтом, виступаючи в ролі регулятора його психічної діяльності. По-друге, відбуваються зміни в свідомості і поведінці реципієнта як результат «наслідків» сприйняття і розуміння тексту, тобто змінюється індивідуальний досвід, що і є досягненням прагматичної мети [21, с. 190-191]. В.А. Маслова розділяє денотативний і експресивний плани тексту. Це відбувається завдяки передачі емоційного стану автора, впливу на реципієнта і кваліфікації подій з точки зору суб'єкта мовлення. Експресивність – це всіяка маркованість, виділення знаку на тлі більш нейтрального оточення; вона закладена або в одиницях мови, або в композиції і структурі тексту. Експресивним може стати факт відсутності тих чи інших мовних засобів в тексті (наприклад, коли у вірші немає жодного дієслова). Експресивність може бути закладена автором в тексті свідомо чи несвідомо, а може і не закладатися ним, але завдяки особливостям особистості реципієнта текст все одно буде сприйнятий як експресивний [21, с.193-197].

Переходячи від загального розуміння категорії експресивності до способів її реалізації, необхідно коротко висвітлити засоби і прийоми створення експресивності. Ідея розмежування цих понять належить В.В. Виноградову [10, с. 16-17]. Отже, засоби – це те, що задано в мові, тобто одиниці всіх рівнів мови і стилістичні одиниці (наприклад, тропи), що використовуються автором для створення експресивності тексту. Прийоми – це сюжетно-тематична композиція і будова образів, це система організації в момент створення тексту, коли автор відбирає, комбінує, об'єднує різні мовні засоби; це прийоми безпосередніх об'єднань відрізків в єдине ціле, це смислові перетини в різних площинах, взаємодія в тексті різних планів оповіді і та ін. [11, с. 244].

Для створення цілого арсеналу експресивних прийомів використовуються наступні механізми: незвичайність функціонування тих чи інших елементів мови в тексті, що проявляється в незвичайному відборі мовних засобів і в їх незвичайній організації; порушення однорідності стилістичного контексту; використання інтенсифікаторів; відсутність як семантичних, так і формальних елементів при наявності натяку на можливість їх появи, і тоді реципієнт прогнозує їх на основі власного мовного досвіду і фонових знань.

Традиційна класифікація експресивних синтаксичних конструкцій, запропонована І. В. Арнольд, заснована на типах відхилення від норми і включає п'ять груп:

1. Незвичайне розміщення елементів, тобто, перш за все, різні види інверсії.
2. Переосмислення, або транспозиція синтаксичних конструкцій.
3. Введення елементів, які не надають нової предметної інформації.
4. Пропуск логічно необхідних елементів: еліпсис, замовчування, апозіопезис і т. ін.
5. Порушення замкнутості речення: вставні конструкції [2].

Є. С. Баскакова виділяє типи експресивних синтаксичних конструкцій, класифікуючи їх на основі п'яти принципів механізмів [5, с. 11].

1) компресія синтаксичної структури (номінативні речення, ланцюжок номінативних конструкцій, неповні речення, еліптичні речення, нероздільні речення, апозіопезис, асіндетон);

2) повторюваність елементів (простий контактний повтор, розширений повтор, кільцевий повтор, анадіпложіс, синонімічний повтор, антонімічний повтор, морфологічний повтор, анафора, епіфора, діафори, паралельні конструкції, градація, полісіндетон);

3) аномальний ордер, тобто незвичайний порядок елементів (інверсія, відокремлення);

4) паузація, яка виникає при введенні в текст приєднувальних конструкцій, парцеляції, сегментованих конструкцій, умовчання;

5) риторичний характер висловлювання (риторичне питання, риторичний вигук, звернення).

Таким чином, в цьому дослідженні ми виходимо з розуміння експресивності як прагмалінгвістичної категорії, основною функцією якої є цілеспрямований вплив на читача з точки зору фокусування уваги на певних елементах змісту висловлювання. У свою чергу на синтаксичному рівні експресивність реалізується в прояві особливих типів конструкцій, які дозволяють виділяти в мовному ланцюжку певні фрагменти інформації.

Висновки до 1 розділу

1. Сьогодні медійний дискурс вважається одним з найбільш важливих і актуальних практичних ефективних засобів комунікативної дії, оскільки багато знань про реальність приходять до сучасної людини побічно, через ЗМІ. Медіадискурс вважається реальністю, яка створюється засобами масової інформації, які опосередковують виробництво, зберігання і розповсюдження соціально значущої інформації.

2. Медіа-дискурс також інтерпретується як ієрархічно організований, багаторівневий набір текстів, в якому тексти меншого структурного і семантичного обсягу включаються в більш великі текстові одиниці (тексти преси, радіо, телебачення, Інтернету).

3. Поняття експресії трактується в сучасній лінгвістиці як сукупність семантичних і стилістичних особливостей мовної одиниці, що забезпечують її здатність виступати в комунікативному акті як засіб суб'єктивного вираження того, що говорить комунікант, ставлення до змісту або адресату. Експресивність визначається як властивість мовної одиниці підсилювати логічний і емоційний сенс сказаного, діяти як засіб суб'єктивного вираження мови. Завдяки виразності засобів вираження мовець передає своє ставлення як до повідомлення, так і до адресата. Отже, експресивність надає мовленню як стилістичне позначення, виразність, так і виражає відношення мовця до висловлювання і до адресата.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСОБІВ ЕКСПРЕСІВІЗАЦІЇ НОВИННОГО ДИСКУРСУ

2.1. Основні критерії відбору матеріалу дослідження

Перш за все, варто відзначити, що засоби експресивізації новинного дискурсу також досліджуються в рамках прагмалінгвістики, але вже не так системно. Цей підхід реалізує розуміння прагматичної теорії як прагматичної інтерпретації, в якій правила вживання відповідають деяким кодифікованим правилам, що забезпечує спосіб внутрішнього планування, виробництва розуміння і запам'ятовування. У цьому випадку акцент ставиться не на обчисленні номенклатурних типів моделей видів висловлювань, але на процесі кодифікації і розуміння. Такий вид прагматичного контексту включає апарат комунікативної лінгвістики, враховуючи елементи таких суміжних дисциплін як когнітивна психологія, соціолінгвістика, які можливо простежити не тільки за допомогою моделей комунікації, а й як відображення граматичного коду.

Вибір методів дослідження засобів експресивізації новинного дискурсу зумовлений потребою комплексного та системного опису цих явищ відповідно до сформульованих у Вступі цілей та поставлених у роботі завдань. Їх реалізація потребує застосування наступних методів дослідження:

1. Метод аналізу науково-теоретичних джерел застосовано з метою висвітлення методологічних аспектів, що відповідають проблематиці нашого дослідження. Зокрема, ми виявили, що категорію експресивності розглядали у своїх працях К. Бюлер, Ш. Баллі, О. Г. Поспелова, В. І. Шаховський, І. В. Арнольд, Є. С. Баскакова, О.В. Александрова. Поняття експресії трактується як сукупність семантичних і стилістичних особливостей мовної одиниці, що забезпечують її здатність виступати в комунікативному акті як засіб суб'єктивного вираження того, що говорить комунікант, ставлення до змісту або адресату. Таким чином, ми з'ясували, що експресивність притаманна одиницям усіх рівнів мови.

2. *Метод операціоналізації понять*, яким ми послуговувалися з метою пояснення сутності ключових понять наукової розвідки, а саме «текст», «дискурс», «експресивність». Аналізуючи ці терміни, ми з'ясували, що, з одного боку, дискурс трактується досить широко в якості комплексного взаємозв'язку декількох текстів, що функціонують в межах однієї і тієї ж комунікативної сфери. У той же час текст стає дискурсом, «обростаючи» в процесі свого породження і сприйняття різноманітними смисловими і прагматичними відтінками, зумовленими певною комунікативною ситуацією, особливостями учасників спілкування, реакцією кожної зі сторін, необхідністю вносити корективи в мовну поведінку і т.д. Тобто, коли формується функціональний простір будь-якого дискурсивного типу, в тому числі і рекламного. Специфіка масмедійного дискурсу полягає в тому, що він по відношенню до всіх аспектів соціального буття виробляє і поширює плани нових типів людської діяльності, людської поведінки, спілкування, усіх форм людського існування.

3. *Метод суцільної вибірки* залучено для добору емпіричного матеріалу. Звернувшись до цього методу дослідження, ми виявили та зафіксували статті новинного дискурсу, мовні одиниці яких відповідають категорії експресивності.

4. *Компонентний аналіз* сприяв виявленню в семантичній структурі емотивно-прагматичної конотації. Даний метод залучено з метою ідентифікації розмежування номінативної та експресивної лексики, а також для багатогранного аналізу складу експресива.

5. *Описовий метод* ми використовуємо для визначення класів одиниць і зв'язків, що існують між ними. Ми послуговувалися як внутрішньомовним описом (зверненням до типологічних закономірностей), так і позамовним, що апелює до когнітивних механізмів, соціальних, культурних чинників.

6. *Контекстуальний аналіз* дозволив з'ясувати значення лексичної одиниці, що реалізується в конкретному контексті, а також визначити компоненти експресивізації. Звернувшись до цього методу дослідження, ми виявили, що концепт тексту з урахуванням задуму автора і світогляду та свідомості читача, полягає у сильних і слабких позицій експресива, додаткових образних компонентів у семантиці,

встановлення синтаксичної позиції аналізованих слів. Таким чином, здійснювалась інтерпретація інформації, закладеної в тексті, установлення авторської мети і стратегій впливу на читача.

7. *Зіставним методом* ми скористалися з метою аналізу засобів експресивізації новинного дискурсу у перекладацькому аспекті. Ми досліджували відтворення засобів експресивізації новинного дискурсу шляхом порівняння англomовних та українomовних текстів новин. Було виявлено, що у більшості випадків в українських текстах мас-медіа зберігається експресивне навантаження мови оригіналу шляхом реалізації відповідних засобів експресивізації як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях. При цьому експресивність може підсилюватися, послаблюватися, додаватися і вилучатися через лінгвістичні і культурні відмінності, ситуації спілкування, а також особистість самого перекладача.

8. *Кількісним аналізом* ми послуговувалися для виявлення тенденцій функціонування засобів експресивізації новинного дискурсу. Наша наукова розвідка показала, що найчастіше як в англomовному так і в українському новинному дискурсі експресивність передається фразеологізмами, ідіомами та емоційно-оцінною лексикою.

9. *Індуктивний метод* залучено для систематизації та узагальнення проаналізованих зразків експресивних засобів. Застосовуючи даний метод, ми сформулювали конкретні результати нашої наукової розвідки.

10. *Описово-аналітичний метод* дозволив сформулювати висновки та окреслити перспективи майбутніх досліджень. Зокрема, було виявлено, що особливе значення у якості засобів експресивізації у текстах новин мають заголовки, адже крізь їхню призму виражаються мотиви та уявлення автора, формуються відповідне сприйняття та відношення отримувачів.

У рамках окресленої моделі вивчення засобів експресивізації ми здійснюємо аналіз новинного дискурсу на матеріалі англomовних на українських сайтів новин. Мета дослідження – визначити засоби експресивізації на лексичному та синтаксичному рівнях, порівняти комунікативні ситуації їх застосування та

проаналізувати потенціал експресива. Наступне завдання нашої розвідки – створити поетапну методику дослідження засобів експресивізації у межах виокремлених методів дослідження.

2.2. Методика аналізу засобів експресивізації новинного дискурсу на матеріалі англomовних та українських сайтів новин

Феномен експресивності залишається одним з актуальних і дискусійних в лінгвістичній науці. В силу своєї «багатоликості», явище експресивності представлено на всіх рівнях мови, тексту і мови – ця категорія не отримала однозначного і несуперечливого тлумачення.

Новинний дискурс є найбільш мобільною мовною сферою, що відображає особливості сучасної мовної ситуації. Публіцистика перетворюється в засіб масової і одночасно особистої комунікації. У вільній країні ЗМІ, забезпечуючи зв'язок між державою і суспільством, виявляються виразником ідей як влади, так і народу в особі окремих його представників. В наш час увага і науковий інтерес до мови ЗМІ обумовлена його практично необмеженою тематикою, величезною аудиторією і колосальним технічним прогресом у розвитку засобів комунікації, які забезпечують ефективність процесів інформування та впливу.

Аналіз фактичного матеріалу проводився з позицій антропоцентризму і системності. Як найбільш оптимальний для дослідження експресивних ресурсів сучасного новинного тексту в роботі прийнятий комплексний підхід, що включає класифікаційний (опис системи засобів створення експресії); функціональний (виявлення специфіки вживання в текстах новин тих чи інших експресивних засобів); когнітивний (виявлення характеру і способів авторської оцінки) і комунікативний (вивчення динаміки засобів створення експресії і ступеня їх ефективності) аспекти.

На першому етапі дослідження була сформована емпірична база шляхом добору англomовного та українського новинного дискурсу у сучасному медіапросторі із застосуванням *методу аналізу науково-теоретичних джерел*, користуючись яким,

ми висвітлили методологічні аспекти, що відповідають проблематиці нашого дослідження.

На другому етапі ми з'ясували зміст ключових понять наукової розвідки, а саме «текст», «дискурс», «експресивність», послуговуючись *методом операціоналізації понять*. Визначено, що експресивність трактується як сукупність семантичних і стилістичних особливостей мовної одиниці, що забезпечують її здатність виступати в комунікативному акті як засіб суб'єктивного вираження того, що говорить комунікант, його ставлення до об'єкту чи події.

На третьому етапі проаналізовано засоби експресивізації новинного дискурсу на лексичному та синтаксичному рівнях. Ми послуговувалися *методом суцільної вибірки* для добору емпіричного матеріалу. Звернувшись до цього методу дослідження, ми виявили та зафіксували статті новинного дискурсу, мовні одиниці яких відповідають категорії експресивності. *Компонентний аналіз* дозволив виявити в семантичній структурі речень емотивно-прагматичну конотацію. Таки чином ми ідентифікували розмежування номінативної та експресивної лексики, а також проаналізували склад експресива. *Описовим методом* ми послуговувалися для визначення класів одиниць і зв'язків, що існують між ними. Зокрема, застосовано внутрішньомовний опис (звернення до типологічних закономірностей) і позамовний, що апелює до когнітивних механізмів, соціальних, культурних чинників. *Контекстуальний аналіз* дозволив нам з'ясувати значення лексичної одиниці, що реалізується в конкретному контексті, а також визначити компоненти експресивізації. Ми виявили, що концепт тексту з урахуванням задуму автора і світогляду та свідомості читача, полягає у сильних і слабких позицій експресива, додаткових образних компонентів у семантиці, встановлення синтаксичної позиції аналізованих слів. Зокрема, ми з'ясували, що найпоширенішими засобами експресивізації дослідженого як англomовного, так і українського новинного дискурсу є фразеологізми та ідіоми. Наприклад:

There are many ways to kill the goose that lays the golden eggs. London's economy makes Britain rich. If Britons were to vote on June 23rd to leave the European Union, London would suffer [71].

А коли ти сім років б'єшся як головою об стіну й одержуєш відповідь, що ми підтримуємо бажання... [61].

У той же час відмічається широке використання емоційно-оцінної лексики як засобу експресивізації англomовних та українських текстів новин:

Awful but Lawful [80].

Після жахливого обстрілу під Шумами, в результаті якого загинуло 4 українських захисників, президент країни Володимир Зеленський намагався зв'язатись з Владіміром Путіним. [58]

На четвертому етапі ми розглянули засоби експресивізації новинного дискурсу у перекладацькому аспекті. Для цього ми скористалися зіставним методом, за допомогою якого було проаналізовано відтворення засобів експресивізації новинного дискурсу шляхом порівняння англomовних та україномовних текстів новин. Було виявлено, що у більшості випадків в українських текстах мас-медіа зберігається експресивне навантаження мови оригіналу шляхом реалізації відповідних засобів експресивізації як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях. При цьому експресивність може підсилюватися, послаблюватися, додаватися і вилучатися через лінгвістичні і культурні відмінності, ситуації спілкування, а також особистість самого перекладача. Наприклад:

This is the main split – the information war, the information wiping of their feet on our country [77].

Це і є головний розкол – інформаційна війна, інформаційне витирання своїх ніг об нашу країну [61].

У даних випадках засобами експресивізації є фразеологізми. Експресивність в українському реченні була збережена за рахунок відтворення англійського виразу *wiping of their feet* шляхом лексичного еквівалента – *витирання своїх ніг*.

Does that make me crazy? [84]

А, може, я просто з'їжджаю з глузду? [70]

В англійському реченні засобом експресивізації є емоційно-оцінна лексика *crazy*, яка була підсилена в українській мові за рахунок фразеологізма *з'їжджаю з глузду*. Відповідно, бачимо заміну прикметника *crazy* на дієслівну конструкцію – *з'їжджаю з глузду*.

I am president of the United States of America, and the buck stops with me [80].

Я – президент Сполучених Штатів Америки, і вся відповідальність лежить на мені [65].

В англійському реченні засобом експресивізації є крилатий вираз *the buck stops with me*, який використав у своїй промові президент США Джозеф Байден. Раніше цю фразу зробив своїм девізом експрезидент США Гаррі Трумен, у сенсі, що остаточне рішення приймає саме він [14, с. 265]. При перекладі виразу на українську мову експресивність була послаблена за рахунок цілісного перетворення.

Was I given a glimpse of true reality when I got the message to stop drinking alcohol? [84]

Це натяк на те, що варто зав'язати з алкоголем? [70]

В англійському реченні експресивність відсутня, в той час, як в українському вона додається за рахунок розмовної лексики – *зав'язати*. У даному випадку спостерігається опущення герундія *drinking*.

My husband is a poor man who works to feed our children so why should I ask him to go to the health centre with me? [84]

Мій чоловік не має грошей, він працює, щоб прогодувати наших дітей, так чому я повинна просити його піти зі мною в поліклініку? [70]

В англійському реченні засобом експресивізації є евфемізм *a poor man*. Словосполучення *a poor man* може перекладатися не тільки як людина, яка має недостатньо грошей чи матеріальних благ, але й як нещаслива, знедолена [89]. В українському реченні експресивність була вилучена через заміну складного іменника *a poor man* на дієслівну конструкцію – *не має грошей*.

Далі ми скористалися *кількісним аналізом*, щоб виявити тенденції функціонування засобів експресивізації новинного дискурсу. Наша наукова розвідка показала, що найчастіше як в англomовному так і в українському новинному дискурсі експресивність передається фразеологізмами, ідіомами та емоційно-оцінною лексикою:

Moments when you should keep your mouth shut [81].

Чому інколи слід *тримати язика за зубами* [62].

У даних випадках засобами експресивізації є фразеологізми *keep your mouth shut* і *тримати язика за зубами*. У цільовій мові експресивність була підсилена за рахунок лексичного еквівалента – *тримати язика за зубами*.

“I personally had a girl grab and hold on to me for dear life,” he said. “I had to calm her down because she literally thought she was about to die.” [84].

«Мене особисто дівчина схопила й тримала мертвою хваткою, - сказав він. - Мені довелося її заспокоїти, бо вона буквально думала, що ось-ось помре» [70].

У даних прикладах засобами експресивізації є ідіоми *for dear life* і *мертвою хваткою*. Експресивність у цільовій мові збережена та відтворена за допомогою лексичного еквіваленту *мертвою хваткою*. Також спостерігаємо вживання ідіоми *about to die*, що була передана українською мовою за допомогою лексичного еквіваленту – *ось-ось помре*.

President expressed condolences to the families of the victims of the devastating floods in Western Europe [77].

Президент співчуває рідним жертв руйнівних повеней у країнах Західної Європи [61].

У даних реченнях засобом експресивізації є емоційно-оцінна лексика – *devastating* і *руйнівних*. Експресивність зберігається у мові перекладу за допомогою калькування, де відповідником слова *devastating* вихідної мови було обрано перший за порядком відповідник у цільовій мові – *руйнівних*.

На п'ятому етапі було систематизовано та узагальнено проаналізовані зразки експресивних засобів. Для цього ми послуговувались *індуктивним методом*,

сформувавши таким чином конкретні результати нашої наукової розвідки. Частково було застосовано *описово-аналітичний метод*, шляхом якого ми сформулювали висновки та окреслили перспективи майбутніх досліджень. Було виявлено, що особливе значення у якості засобів експресивізації у текстах новин мають заголовки, адже крізь їхню призму виражаються мотиви та уявлення автора, формуються відповідне сприйняття та відношення отримувачів повідомлення.

Наше дослідження ґрунтується на твердженні, що мова складається з упорядкованих мовних одиниць, які мають унікальний набір властивостей і становлять певний клас, співвідносний за певними правилами і значною кількістю досліджуваних фактів.

У нашому випадку одиницею аналізу є засоби експресивізації новинного дискурсу.

Категорія емотивності в тексті відображає різні види емоційного змісту: з одного боку, емоція входить у когнітивний зміст тексту; з іншого – складає частину прагматичних стратегій автора тексту. Вияв різних елементів емотивного змісту текстів, урахування їхніх функціональних особливостей зумовлює існування груп функцій, притаманних текстовій емотивності: за співвідношенням емотивної і раціональної інформації в тексті, за прагматичними завданнями (емоційне самовираження автора, емоційна оцінка, емоційний прагматичний вплив на адресата).

Співіснування в тексті емотивного змісту та його прагматичного впливу на читача зумовлює введення емотивно-прагматичної конотації. У зв'язку з цим під емотивно-прагматичною конотацією розуміємо взаємодію емотивного та прагматичного компонентів у семантиці слова, враховуючи при цьому прагматичну ситуацію та прагматичні параметри комунікантів у процесі функціонування слова в мовленні.

У ході дослідження емотивно-прагматичної конотації визначаємо наступні її функції:

- *емотивну*, спрямовану на передавання почуттів мовця:

climate change is “real and can not be ignored” [80]; Calling “sweetie pie” and “hello cutie” to dogs in a daft baby voice is actually effective with younger dogs, the research reveals [80].

Наскільки це управління є безжально реалістичним, слова мають значення – не тільки для керівників, а й для всіх нас [57].

Після жахливого обстрілу під Шумами, в результаті якого загинуло 4 українських захисників, президент країни Володимир Зеленський намагався зв'язатись з Владіміром Путіним [58].

- волюнтаристичну, що передбачає спонукування адресата до дії та може реалізовуватися через експресивно-оцінні слова:

Pandemic Status: Almost “Normal”, but Not OK [63].

І це чудова новина, нехай навіть спровокована не дуже хорошими подіями навколо звільнення наглядової ради і глави «Нафтогазу» [58].

- апелятивну:

Man, when I go out tonight, I am so going to Meghan Markle it, before going home early, getting eight hours sleep and not texting your ex [79].

You have to understand the cultural relevance of women in the country you're travelling to. Educate yourself before you get there. Reach out to locals, find good people and build that network [71].

- контактостановлювальну, яка полягає у прояві уваги до присутніх:

Для тих, хто все ще не прочитав повний текст резолюції, або ж не проаналізував промову від містера Ксі, є багато чого профільтрувати та зрозуміти (його довге звернення включає в себе заклик протистояти «безпринципній політиці славного малого») [57].

“You get an extreme heat weather event that [the insect] can not escape from because they are juveniles, so they can not move as much,” explained co-author Rhonda Snook from the University of Sheffield, UK. They live through it because it does not kill them, but then they have the subsequent problem of reproducing [80].

- естетичну (вплив на естетичне почуття):

By British standards, a political party capable of raising £ 6m from three benefactors is in clover. Mindful of the reputation for sleaze which contributed to the downfall of the Conservatives in 1997, Labour has introduced new, much tougher laws on party funding [71].

In speeches and with champagne toasts, many across the world bid Trump “good riddance” [74].

Так вони як кіт в маслі. Що їм ще треба? [63].

Звісно, та земельна ділянка ласий шматок [60].

Використання певних образів сприяє більшій виразності та експресивності повідомлення.

Таким чином, засоби емотивно-прагматичної конотації сприяють найбільш точному висловленню думок, інтенцій або почуттів, відповідно до спрямованості новинного дискурсу.

Висновки до 2 розділу

Публіцистика в повній мірі охоплює мовні процеси, актуальні для нашого часу, представляючи модель сучасної національної мови, в якій взаємодіють її літературний різновид і периферійні некодифіковані сфери, а мова ЗМІ поступово перетворюється в стандарт національної мови. Особливого значення набувають мовні засоби, що володіють здатністю виражати певні соціально-оцінні значення, оскільки експресивність, що має оціночний характер, є однією з основних характеристик новинного тексту.

Аналіз фактичного матеріалу проводився з позицій антропоцентризму і системності. Як найбільш оптимальний для дослідження експресивних ресурсів сучасного новинного тексту в роботі прийнятий комплексний підхід, що включає класифікаційний (опис системи засобів створення експресії); функціональний (виявлення специфіки вживання в текстах новин тих чи інших експресивних засобів); когнітивний (виявлення характеру і способів авторської оцінки) і комунікативний (вивчення динаміки засобів створення експресії і ступеня їх ефективності) аспекти.

Вибір методів дослідження засобів експресивізації новинного дискурсу зумовлений потребою комплексного та системного опису цих явищ відповідно до сформульованих у Вступі цілей та поставлених у роботі завдань. Зокрема, було залучено метод аналізу науково-теоретичних джерел, метод операціоналізації понять, метод суцільної вибірки, компонентний аналіз, описовий метод, контекстуальний аналіз, зіставний метод, кількісний метод, індуктивний метод, описово-аналітичний метод.

На першому етапі дослідження була сформована емпірична база шляхом добору англомовного та українського новинного дискурсу у сучасному медіапросторі.

На другому етапі ми з'ясували зміст понять «текст», «дискурс» та «експресивність». Визначено, що експресивність трактується як сукупність семантичних і стилістичних особливостей мовної одиниці, що забезпечують її здатність виступати в комунікативному акті як засіб суб'єктивного вираження того, що говорить комунікант, його ставлення до об'єкту чи події.

На третьому етапі виокремлено засоби експресивізації на лексичному та синтаксичному рівнях. Цей етап дослідження передбачав залучення методу суцільної вибірки засобів експресивізації текстів англійських сайтів новин та українських новинних текстів, а також їхнього функціонального аналізу.

На четвертому етапі проаналізовані засоби експресивізації новинного дискурсу у перекладацькому аспекті. Було виявлено, що у більшості випадків в українських текстах мас-медіа зберігається експресивне навантаження мови оригіналу шляхом реалізації відповідних засобів експресивізації як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях. При цьому експресивність може підсилюватися, послаблюватися, додаватися і вилучатися через лінгвістичні і культурні відмінності, ситуації спілкування, а також особистість самого перекладача. На даному етапі дослідження були також виявлені тенденції функціонування засобів експресивізації новинного дискурсу. Найчастіше як в англомовному так і в українському новинному

дискурсі експресивність передається фразеологізмами, ідіомами та емоційно-оцінною лексикою.

На н'ятому етапі систематизовано та узагальнено проаналізовані зразки експресивних засобів. Сформульовано конкретні результати наукової розвідки та окреслено перспективи майбутніх досліджень.

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ ЗАСОБІВ ЕКСПРЕСІВІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ САЙТІВ

3.1. Особливості експресивізації новинного дискурсу англomовних та українomовних сайтів новин на лексичному рівні

Важливою рисою сучасних ЗМІ є використання типових для сучасності способів викладу матеріалу, вживання актуальних лексичних одиниць. Спроби зробити матеріал привабливим підштовхують журналістів на пошук «свіжої» лексики, використання нестандартних емоційно-експресивних одиниць [101].

Мова ЗМІ – це весь корпус текстів, вироблених і розповсюджених засобами масової інформації у віртуальному медіапросторі;

- це стійка внутрішньомовна система, що характеризується, певним набором мовностилістичних властивостей і ознак;

- це особлива знакова система змішаного типу з певним співвідношенням вербальних і аудіовізуальних компонентів, специфічним для кожного із засобів масової інформації: друку, радіо, телебачення, Інтернет.

Однією з важливих особливостей текстів ЗМІ практично всіх жанрів є поєднання елементів повідомлення і дії. Хоча головною функцією масової комунікації прийнято рахувати передачу інформації, ця передача досить рідко буває цілком нейтральною, тобто абсолютно не зумовленою елементами впливу на аудиторію.

Серед власне мовних і стильових особливостей мови новинного тексту, сукупність яких відрізняє його від мови інших функціональних стилів, можна назвати:

1) «високий ступінь стандартизації засобів, що використовуються. Великий відсоток стійких і клішованих виразів, різні журналістські штампи, метафори, стандартні терміни і назви тощо. Ця особливість, перш за все, є характерною для

інформаційно-новинних матеріалів і відображає прагнення їх авторів створити враження абсолютної об'єктивності і неупередженості;

2) експресивність мови як спосіб привертання уваги читача, вираження ставлення до інформації, що передається, розстановки оцінних акцентів тощо, наявність оцінних епітетів, прямих звернень до читача;

3) широке використання образної фразеології і ідіоматичної лексики (як літературної, так і розмовної, і просторічної), у тому числі «деформованих ідіом», ігри слів, каламбурів, прислів'їв і приказок (часто також в «деформованому вигляді»);

4) насиченість найрізноманітнішими реаліями (суспільного, політичного і культурного життя), алюзіями і цитатами;

5) звернення до розмовної, низької, сленгової і ненормативної лексики з метою висловлювання певного ставлення автора матеріалу, створення певного образу і стилістичного ефекту» [28].

Емоційність тексту – це вираз в тексті почуттів автора і вплив тексту на почуття читача. Емоційний компонент передається різними мовними засобами. Характер емоційно-експресивної лексики пов'язаний зі стильовою приналежністю. Стилістичне значення пов'язане зі здатністю тексту впливати на емоції реципієнта, викликати у нього ті чи інші почуття і передавати емоції мовця, а також посилювати експресивність, тобто виразність мови. Емоції дозволяють розкрити конкретну оцінку. Отже, емоційність і експресивність доповнюють один одного, але не є тотожними. Емоційність пов'язана з виразом емоції в тексті, а оцінність з розумовою діяльністю автора.

Емоційно-експресивна лексика може бути оціночною з позитивною і негативною характеристиками. Правда, оціночними можуть бути і слова з нейтральним емоційно-експресивним забарвленням. Експресивність тексту – це виразність тексту, збільшення сили впливу, яка передає зміст зі збільшеною інтенсивністю і як результат має емоційне або логічне посилення, яке може бути чи не бути подібним [2, 125].

Експресивність (будучи феноменом мовленнєвої особистості) розглядається як виявлення індивідуальності мовця, що виявляється в почуттях, емоціях і оцінках суб'єкта. До експресивних (виразних) засобів мови відносяться: книжкова лексика, неологізми, іншомовні вкраплення, скорочення і аббревіатури, розмовна і емоційно-забарвлена лексика, просторіччя, діалектна лексика, образні фразеологізми, тропи і фігури та ін.

Будь-який новинний медіатекст, якщо він володіє емоційно-оціночними конотаціями або набуває рис, які характерні для мови масового, усередненого читача, є експресивним. Емоційно-експресивне забарвлення слів яскраво проявляється при зіставленні синонімів стилістично-нейтральних, високих і знижених.

Емоційно-експресивні слова розподіляються між книжковою, розмовною і просторічною лексикою. До книжкової лексики відносяться слова, що їх вживають переважно в книжково-письмовій сфері мови. До неї належать слова, які надають мові урочистість, а також емоційно-експресивні слова, що виражають як позитивну, так і негативну оцінку певних понять.

До просторіччя або до діалектної лексики належать слова, які знижують стилістичну тональність медіатекстів. Яскрава експресія виділяє слова урочисті і поетичні. Особлива експресія відрізняє слова жартівливі, іронічні, фамільярні. Експресивність оціночної лексики спрямована на те, щоб посилити емоційний вплив на читача. Експресивність слова нерідко нашаровується на його емоційно-оціночне значення, причому у одних слів переважає експресія, в інших – емоційність.

Тому часто розмежувати емоційне й експресивне забарвлення не представляється можливим, і тоді говорять про емоційно-експресивну лексику. Об'єднуючи близькі за експресією слова в лексичні групи, можна виділити:

1) слова, що виражають позитивну оцінку понять, 2) слова, що виражають їхню негативну оцінку.

Серед позитивно-оцінних виділяються слова урочисті, риторичні, схвальні і частково жартівливі; серед негативно-оцінних або пейоративних виділяють такі експресивні відтінки як іронічні, несхвальні, лайливі, зневажливі, принизливі,

вульгарні. Характер забарвлення може видозмінюватися залежно від контексту, ситуації.

Загальним явищем для сучасного англомовного медіатексту стало його зближення з розмовною мовою і, відповідно, вживання стилістично знижених одиниць. Використання емоційно-експресивної лексики в новинних медіатекстах тісно пов'язане з виконанням функції впливу: автор висловлює своє ставлення до описуваних подій або об'єктів, намагаючись тим самим викликати у читача відповідний емоційний відгук, який далі може вплинути на формування думки читача щодо описуваної тематики [43].

Новини в англійському медіадискурсі так само, як і в українському, мають чотири комунікативні завдання: інформаційне, освітнє, емоційно-оцінне і залучення уваги (впливу).

Яскравою особливістю англійських новинних текстів на рівні лексики є велика кількість термінів: *Internationally recognized in **pulmonology**, he helped define **acute respiratory distress syndrome**, a condition that led to his death, attributed to the **coronavirus*** [80].

*Idaho children felled after cutter shots despite end of **incubation period*** [80].

В україномовних новинах більш широко, ніж в англомовних, вживається термінологічна лексика:

*При цьому громадяни, які бажають здійснити вакцинацію і мають унікальний ідентифікатор із підтвердженням записи на щеплення, не мають проходити **самоізоляцію** або **обсервацію*** [63].

*Ті, хто в'їжджає в країну, повинні надати докази про проходження повної вакцинації або того, що перехворіли на коронавірус. Допускається також негативний **ПЛР-тест*** [63].

*Нагадаємо, що Велика Британія відправить до Індії **апарати ШВЛ** і **кисневі концентратори**, щоб допомогти в критичній ситуації з **COVID-19*** [63].

*Протягом минулого тижня правоохоронці склали понад 11 тисяч постанов щодо громадян за відсутність масок або **респіраторів*** [63].

Основу мови новинних текстів у медіапросторі складає книжково-повсякденна лексика, що являє собою поєднання елементів лексики і синтаксичних структур різних стилів. Книжковий характер мови визначається тим, що він висловлює цілісну інформацію, заздалегідь продуману і організовану. Широке використання власних імен і назв робить повідомлення конкретним і співвідносить інформацію з певними особами, установами або назвами. Це передбачає наявність у читача значних попередніх (фонових) знань, які допомагають йому асоціювати ім'я з певним об'єктом. Україномовному новинному дискурсі притаманне використання суспільно-політичної лексики та книжних слів:

*Зазначається, що **коаліція** за свободу ЗМІ вимагає негайного та безумовного звільнення Протасевича, а також інших журналістів та працівників засобів масової інформації, які були затримані у Білорусі. Винних осіб має бути притягнуто до відповідальності за напади на журналістів та працівників ЗМІ [63].*

*Однак можливість відкриття ділянок для голосування в ОРДЛО не розглядається, при цьому представники окупантів заявляють що всі, хто має російський паспорт, зможуть проголосувати, виїхавши на територію РФ або **голосувати** дистанційно [63].*

*Це дуже **технократичне** рішення. Його можна, звичайно, комунікаційно назвати «насінневим безвізом», але ця епоха вже триває [63].*

В англomовних новинних статтях також використовується книжна лексика, наприклад:

*This phenomenon, **almost certainly** the result of climate change, is the first modern record of river piracy caused by a melting glacier. Yet when Casewell, Fry and colleagues put together an evolutionary family tree for the blennies, the one genus with both fangs and venom branched off [74].*

В англomовних новинних статтях також поширена розмовна лексика:

*Council takes overweight child **into care** [74].*

*The **plus-size** personal trainer aiming for “strong not **skinny**” [74].*

В україномовних новинних статтях використовується розмовна лексика, проте не так часто, як в англійському новинному дискурсі:

Коли університет або окрема кафедра впроваджують щось нове, вони думають насамперед не як це реалізувати, а як «узаконити», вишукуючи відповідні міністерські документи [58].

*Новинна стрічка сайту Міносвіти **ряхтить** пропонованими до обговорення наказами і рекомендаціями, призначення яких – дозволити нарешті те, що вже давно мало працювати [58].*

Широке поширення в україномовних новинних статтях має абстрактна лексика:

*Приватний сектор дав зрозуміти, що він мало зацікавлений у **поступках**. Історія свідчить, що приватні борги реструктуризуються лише тоді, коли кредитори бачать в цьому хоча б мінімальну **вигоду** [58].*

*Більше того, позаминулого року тодішній прокурор АР Крим, а нині керівник «департаменту війни» Офісу генпрокурора Гюндуз Мамедов не виключав, що з «Ситуації в Україні», яка має три складові — злочини проти **людяності** і воєнні злочини під час Майдану, в ході збройних конфліктів у Криму і в Донбасі — за «кримським кейсом» розслідування МКС може бути відкрито раніше [58].*

***Реакція** тих, що вижив, була напружено прагматичною [58].*

Дуже поширені в англійських текстах абстрактні слова: *a low-carbon economy, physical structure, back pain [74].*

В україномовних статтях вживаються слова логічного підкреслення:

***На жаль**, крім планів компанії, невідомі подробиці про цей новий робот-андроїд, крім того, що він буде використовуватися як робот-компаньйон, який бере участь в процесі навчання дітей [58].*

Вживаються слова логічного підкреслення і в англійських статтях:

***Additionally**, we explored the effects of orbital eccentricity on the planetary conditions using a range of eccentricities guided by the observational constraints [74].*

В англійських новинах часто зустрічаються аббревіатури і скорочення, характерні для наукового стилю мовлення: *Dr Smith said; You have to hike up to above*

2,500m to find the gibbons; Mr Trump has also said he wants the *US* to pull out of the Paris climate agreement [74].

*Words related to vaccines have spiked in frequency in 2021 due to Covid, with double-vaxxed, unvaxxed and **anti-vaxxer** all seeing a surge in use [80].*

В текстах україномовних новин також широко поширені скорочення й аббревіатури:

*«Вовина тисяча» проти **антиваксів**. Що кажуть про тисячу за вакцинацію [70].*

Рада ЄС оголосила про формальне ухвалення багаторічного бюджету ЄС на 2021-2027 роки та інструменту відновлення після кризи, пов'язаної з пандемією коронавірусу [57].

*Про це заявив голова Державного агентства України з управління зоною відчуження Сергій Калашник під час робочої поїздки на Чорнобильську АЕС, де відбуваються заходи із вшанування ліквідаторів наслідків аварії на **ЧАЕС** [57].*

Характерною для сучасного медіадискурсу і для публіцистичного стилю особливістю в англійській є вживання автором кліше: *to boost production, to solve a mystery, at risk of extinction, scientists warn [80].*

Яскравою особливістю й україномовного публіцистичного дискурсу є наявність великої кількості кліше:

***Відповідно до** запропонованого законопроектom визначення, поставленим податковим зобов'язанням є мінімальне податкове зобов'язання юридичної чи фізичної особи (в тому числі фізичної особи-підприємця) — власника, орендаря, користувача на інших умовах (у тому числі на умовах емфітевзису) земельної ділянки сільськогосподарського призначення (крім несільськогосподарських угідь) і/або земельної частки (паю) [58].*

*По-перше, законопроектom не передбачене звільнення від сплати у випадках, **відповідним чином передбачених** щодо земельного податку, а також у разі фактичного невикористання земельної ділянки чи неодержання прибутку від такої.*

Хочете бути титульними власниками, платіть, відсутня можливість – продавайте [58].

З огляду на це й особливо в світлі останніх подій із пандемією COVID-19, із подоланням наслідків соціально-економічної кризи, нею спричиненої, в світовому академічному середовищі активізувалася дискусія щодо оподаткування статків найбагатших громадян, адже розширування як за доходами, так і за майновим критерієм у світі в цілому і по більшості країн світу окремо зростає [58].

Відмінною особливістю англомовних новин є наявність емоційно-оцінної лексики, характерної для публіцистичного стилю і сучасного медіадискурсу:

climate change is “real and can not be ignored”; Calling “sweetie pie” and “hello cutie” to dogs in a daft baby voice is actually effective with younger dogs, the research reveals [80].

Awful but Lawful [80].

You have to understand the cultural relevance of women in the country you're travelling to. Educate yourself before you get there. Reach out to locals, find good people and build that network [71].

Our legal system allows for extrajudicial killings by the police without real consequence [63].

Pandemic Status: Almost “Normal”, but Not OK [63].

Biden says Putin is a killer and “will pay a price” for election interference [63].

На таке звинувачення В. В. Путін відовів не менш експресивно, використавши всім відому приказку: *Хто як обзивається, той сам так називається [63].*

Незважаючи на об'єктивність подачі інформації, в україномовних новинах спостерігається великий обсяг емоційно-експресивної, оцінної лексики, що є характерною рисою сучасного медіадискурсу.

Якщо «Приватбанк» піде на дно, він потягне за собою весь банківський сектор. Про те, наскільки твердо банк стоїть на ногах зараз і до яких сценаріїв розвитку подій готується в майбутньому, редакторка відділу економіки ZN.UA Юлія Самаєва говорила з його фінансовою директоркою Ганною Самаріною [58].

В українській мові відзначаємо використання емоційно-забарвлених прикметників, прислівників, щоб максимально підсилити емоції читача під час ознайомлення із запропонованим матеріалом:

*Наскільки це управління є **безжально** реалістичним, слова мають значення – не тільки для керівників, а й для всіх нас [57].*

*По-перше, мається на увазі, що народ Китаю, звільнений від **відчайдушної** бідності, дивиться на те, що знаходиться за межами матеріальних цінностей; це є політично раціональним, тому що роки великого росту пройшли, та психологічно **мудрим** [57].*

*Після **жахливого** обстрілу під Шумами, в результаті якого загинуло 4 українських захисників, президент країни Володимир Зеленський намагався зв'язатись з Владіміром Путіним [57].*

*На початку пандемії коронавірусу існувала надія, що зрештою люди зможуть досягнути колективного імунітету до COVID-19, і вірус не зможе швидко поширюватися. Але через рік COVID-19 тероризує Індію **страшною** другою хвилею, крім того, хвороба набирає темпів фактично у всіх країнах від Азії до Латинської Америки, пише The New York Times [58].*

*І це чудова новина, нехай навіть спровокована не дуже **хорошими** подіями навколо звільнення наглядової ради і глави «Нафтогазу» [58].*

Ще однією експресивною лексичною особливістю в англійських новинах є інтернаціоналізми і запозичення: *from the **University** of Sheffield, problem of **reproducing**, the team carried out the **experiments** [80].*

В україномовному новинному дискурсі часто зустрічаються слова з інтернаціональними приставками міні-, мікро-, інфра- і т. ін., що є яскравою особливістю дискурсу новин.

*Рецепт вирішення тут же був запропоновано – додаткові надходження до бюджету для забезпечення боєздатності країни і «відновлення зруйнованої **інфраструктури** східних регіонів, в тому числі за рахунок подовження строку дії воєнного збору» [58].*

Отак півторавідсотковий воєнний збір, запроваджений як екстрений захід для фінансування воюючої армії, плавно стає ще й збором для відновлення зруйнованої інфраструктури східних регіонів [58].

Була зроблена ревізія усіх біотехнічних споруд, які знаходяться на цих територіях, включно з мисливськими вежами. Були проведені заходи з приведення цих об'єктів до вимог чинного законодавства, у першу чергу до вимог Закону України «Про природно-заповідний фонд» [57].

У листі до Академії аграрних наук ідеться про те, що нові положення закону забороняють проведення біотехнічних заходів у заповідних зонах природних, біосферних заповідників та національних природних парків. Забороняється здійснення «сінокосіння механізованими способами» [57].

Використання неологізмів в сучасних журналістських текстах і прагматичний аналіз їх функцій показують, що нові слова виконують кілька функцій. Найбільш очевидна, звідси і основна функція – номінативна, яка впливає з існуючої необхідності виявлення нових концепцій, явищ, об'єктів, освоєних суспільством. Нові слова збагачують словниковий запас мови і заповнюють прогалини в словнику. Більшість неологізмів, які використовуються для позначення нових концепцій, наприклад в області технологічної модернізації, як інформаційні технології, економіки і політики, виконують номінативну функцію в якості основної [25]. Таким чином, поява нових слів в засобах масової інформації пов'язана з необхідністю підвищення обізнаності носіїв мови до реалій навколишньої дійсності.

Використання нових слів є одним з найбільш ефективних лексичних засобів привернення уваги одержувача. Наприклад, нові запозичення часто використовуються в мові і є більш практичними, ніж відповідні слова на рідній мові, оскільки вони мають різні конотації, які привертають увагу читача.

Функціонування неологізмів на сторінках газет обумовлюється закономірностями, які є загальними для всієї літературної мови та публіцистичного стилю – поєднання експресії та стандарту. В основі реалізації цього принципу лежить явище «актуалізації» – використання мовних засобів, які сприймаються на тлі

контексту як незвичайні й привертають увагу. Неологізми є обов'язковим стилістичним компонентом мови газети, важливим джерелом експресивно-емоційної насиченості:

*The key to a successful **flirtationship** is knowing that it will not go beyond flirting* [74].

*Man, when I go out tonight, I am so going **to Meghan Markle** it, before going home early, getting eight hours sleep and not texting your ex* [79].

В попередньому прикладі вжитий неологізм *Meghan Markle* виступає як дієслово.

*Oprah asks Meghan and Harry about one of the prevailing storylines about the royal couple: that Meghan orchestrated their departure from the Royal Family, in what the tabloids branded as “**Megxit**”* [79].

Неологізм “*Megxit*” означає залишення Гаррі і Меган королівської родини в ЗМІ назвали словом «*Megxit*» (за аналогією з «Брекзітом» — виходом Великої Британії з Європейського Союзу).

Частотне використання неологізмів відзначаємо і в українській мові:

*Хоча в цілому це питання є дуже неоднозначним, соцмережі гірше впливають на самопочуття людей, які страждають від **соціальної ізоляції*** [70].

*У листопаді Україна може наблизитися до червоної зони епідеміологічної небезпеки, тоді можуть ввести і **локдаун*** [70].

*Голова ВООЗ зазначив, що потрібно дотримуватися **соціального дистанціювання**, носити маски, мити руки, а також проводити тестування і відстеження контактів* [63].

Далі в роботі більш детально зупинимося на функціонуванні ідіом в публіцистичному дискурсі.

При аналізі корпусу ідіоматичних виразів в сучасному публіцистичному дискурсі були використані текстові фрагменти з електронних англomовних видань. Лексика мови, що визначає компонентний склад ідіом, тісно пов'язана з навколишнім світом. Найбільш активними в утворенні ідіоматичних виразів виступають лексеми-

соматизми, пов'язані зі сприйняттям світу, його пізнанням і зміною і викликають асоціації з життям, почуттями, фізичною та розумовою працею у конкретній мовній спільності.

Найбільш частотною лексемою, що використовується для характеристики фінансового становища людини, є соматизм «конюшина». Цьому факту є екстралінгвістичне пояснення: конюшина – одна з трав, що асоціюється з тим фактом, що жуйні люблять конюшину. Крім того, корови швидко відгодовуються на конюшині і відмінно себе почувають, коли їдять її. Тому людину, яка живе розкошуючи, стали порівнювати з задоволеною коровою, яка пасеться в конюшині. Звідси й ідіома: *to be / live in clover* – *жити розкошуючи, як сир у маслі, в хорошому положенні*.

By British standards, a political party capable of raising £ 6m from three benefactors is in clover. Mindful of the reputation for sleaze which contributed to the downfall of the Conservatives in 1997, Labour has introduced new, much tougher laws on party funding [71].

Так вони як кіт в маслі. Що їм ще треба? [63].

Поряд з вищевказаною фразою, позитивну конотацію також мають ідіоми *golden handcuffs* і *a slice/share of the cake*. *A slice/share of the cake* – частка, ласий шматочок (про гроші):

Globalisation is causing the biggest shift in relative prices (of labour, capital, commodities and goods) for a century, and this in turn is causing a significant redistribution of income. Low-skilled workers in developed economies are losing out relative to skilled workers. And owners of capital are grabbing a bigger slice of the cake relative to workers as a whole [79].

Звісно, та земельна ділянка ласий шматок [60].

Ідіома *golden handcuffs* – «золоті наручники» позначає надбавку до зарплати, яку дають працівникові, щоб той не звільнявся і не йшов до конкурентів:

As Gerald Ledford of the University of Southern California's business school puts it, they are “golden handcuffs” to keep people at their desks [71].

Ідіома *to make (both) ends meet* – зводити кінці з кінцями використовується для позначення того факту, що людина повністю витрачає грошові кошти, які заробила, тобто зарплата покриває лише первинні потреби, тим самим вказуючи на брак заробітку. Насправді, за однією з версій, спочатку ця фраза звучала як *to make ends meet* – робити кінці м'ясними. Ще за часів Великої депресії в США виробники ковбасних виробів використовували трюки, такі як наповнення м'ясом тільки двох кінців ковбаси і заповнення середини виробу спеціальною дешевою сумішшю-наповнювачем. Покупцеві пропонувалося спробувати м'ясної кінчик ковбасного виробу перед покупкою, ніхто не різав ковбасу або сосиску навпіл:

Doctors have gone on strike over a new, less generous contract that the government is imposing on them. And everywhere hospitals are struggling to make ends meet [71].

Лексема *peanuts* має також негативну конотацію, що приводить до важкого фінансового стану, якщо комусь платять дуже мало грошей (*to pay (someone) peanuts*). Дослівно – платити арахісом. Ця ідіома використовується, коли мова йде про дуже маленьку зарплату, яку платить роботодавець.

Також часто в публіцистичному дискурсі зустрічається ідіоматичний вираз *to work for peanuts* – працювати за копійки, звідси і всім відоме прислів'я *If you pay peanuts, you get monkeys* [80]. Слово *peanuts* широко використовується в якості сленгу, що позначає мізерну суму грошей.

Англійська фразеологічна номенклатура з негативною конотацією може бути доповнена наступними ідіомами:

- *good riddance* – позбуватися когось чи щось.

In speeches and with champagne toasts, many across the world bid Trump “good riddance” [74].

- *to kill the goose that lays the golden eggs* – вбивати курку, яка несе золоті яйця; своїми руками знищувати щось, що приносить прибуток.

There are many ways to kill the goose that lays the golden eggs. London's economy makes Britain rich. If Britons were to vote on June 23rd to leave the European Union, London would suffer [71].

- *to grease someone's palm* – дати комусь хабар.

*This makes it an offence for companies merely to fail to prevent an act of bribery, even if they do not actively **grease palms**, setting the bar higher for them to stay clean [71].*

- *money-laundering* – відмивання/легалізація доходів.

*The Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN), part of America's Treasury, chose February 19th to announce it had rescinded a devastating finding against a European bank suspected of facilitating **money-laundering**. The withdrawal, less than a year after the designation, looks like a climbdown [71].*

- *to rob Peter to pay Paul* – зайняти у одного, щоб віддати іншому.

*But this gives rise to complaints that the federal government **is robbing Peter to pay Paul**, and using its spending power to muscle in on provincial jurisdiction [71].*

Лексичними маркерами емоційної оцінки в україномовному новинному дискурсі є слова-компоненти ФО, що виражають безпосередньо емоції, називають емоційний стан і/або емоційне ставлення.

Функціонування фразеологічних одиниць на сторінках англomовних та україномовних газет обумовлюється закономірностями, які є загальними для всієї літературної мови та публіцистичного стилю – поєднання експресії та стандарту. В основі реалізації цього принципу лежить явище «актуалізації» – використання мовних засобів, які сприймаються на тлі контексту як незвичайні й привертають увагу. Фразеологічні звороти, прислів'я, приказки, ідіоми та крилаті вирази є обов'язковим стилістичним компонентом мови газети, важливим джерелом експресивно-емоційної насиченості. Основне стилістичне призначення ідіом в публіцистичному тексті виконати функцію характеристики особи, предмета, явища. Саме вони висловлюють оцінну думку автора, підсилюють емоційно-експресивний потенціал тексту. Саме ця їхня якість відповідає естетичним цілям публіцистичного тексту – впливати на читача, викликати у нього бажану реакцію на висловлену думку (результати аналізу зведені у Таблиці 1 у Додатку А та у Таблиці 2 у Додатку Б).

Через мову преси здійснюється вплив на свідомість людини, її переконання, формується певна громадська думка. У сучасну епоху інтенсивного спілкування

зростає роль комунікативної ефективності газети, оскільки саме газетно-журнальна комунікація є однією з провідних форм масової комунікації. Посилюється вплив газет і журналів на формування наших поглядів, думок, а так само на розвиток мови в цілому. Більшість літературних мов у всьому світі склалася і розвивається під безпосереднім впливом текстів масової комунікації. Багато процесів, характерних для сучасного мовного розвитку, нерідко випливають з мови газет і журналів.

3.2. Характеристика експресивізації новинного дискурсу англomовних та україномовних сайтів новин на синтаксичному рівні

Основний принцип мовної організації новинних текстів – поєднання стандартності й експресії. Стилiстично лексика тексту ЗМІ характеризується наявністю емоційно виразних смислових компонентів. Це наближує її до розмовної мови. В новинному тексті такі слова підсилюють емоційне відношення до теми статті, отже, це впливає, в свою чергу, на посилення позитивної або негативної оцінки, що має вплив на адресата.

Тексти новин характеризуються безособовістю подачі інформації. Автор не говорить в тексті від свого обличчя, інформація подається переважно від третьої особи. Також необхідно відзначити, що обсяг цитування в англійських новинах значно більший, ніж в українських текстах: цитати часто формують цілий абзац або кілька абзаців поспіль. Наприклад: *“You get an extreme heat weather event that [the insect] can not escape from because they are juveniles, so they can not move as much,” explained co-author Rhonda Snook from the University of Sheffield, UK. “They live through it because it does not kill them, but then they have the subsequent problem of reproducing” [80].*

Для україномовного новинного дискурсу більш характерним є вказівка на джерело цитування, для чого використовуються вставне слово:

«За словами, скажімо так, російського колеги, який був ознайомлений з результатами, відповіді на це запитання його, котрий знає структуру населення півострова, ошелешили: майже чверть опитаних по всьому Криму своєю

національністю зазначили неіснуючу – «кримчани». Є, однак, про що замислитися» [58].

«Секретів ніяких немає. У нас була зустріч в офісі МІБ. На жаль, не всю інформацію я можу говорити. Тобто це державницькі справи», – сказав Зеленський. Він заявив, що в ЗМІ некоректно називають склад цієї зустрічі. За його словами, теми, про які писало «Дзеркало тижня», не розглядалися [57].

У досліджуваних текстах було зафіксовано такі різновиди неповних речень:

Вночі та вранці в Україні, крім сходу, туман [57].

З гідністю – з полону [57].

Серед причин – високі ціни на цигарки [57].

Майже 100 тисяч гривень без премії. У НАЗК озвучили квітневу зарплату нового очільника [57].

Одна – неподалік Тамбова, інша – у Татарстані [57].

Surely there would be nothing, now that he was awake [80].

Retire to that deathfarm where you work? [80]

Зазначимо, що в англійських текстах новин переважають неозначено-особові і безособові речення. Такі конструкції дозволяють автору підтримувати об'єктивний характер наданої інформації:

There is an authentically Nero-vian air to this spectacle, with its grand indifference to the smell of burning. Living in Delhi, it's hard to ignore; it is the unmistakable scent of a failing state [80].

*Unfortunately, it's often **hard to prove exactly how contagious a particular behavior is, or which behaviors will actually spread** [80].*

Таку особливість спостерігаємо і в україномовному новинному дискурсі:

У Велику суботу в храмі Гробу Господнього в Єрусалимі відбулася церемонія запалювання благодатного вогню, передає «Інтерфакс-Україна» [74].

У переліку ВООЗ щодо надзвичайних ситуацій (EUL) оцінюється якість, безпека та ефективність вакцин проти COVID-19, що є необхідною умовою постачання вакцин до фонду COVAX. Це також дозволяє країнам пришивидити

своє власне законодавче затвердження щодо імпорту та введення вакцини проти хвороби COVID-19 [74].

Ще однією синтаксичною особливістю англомовних новинних статей є широке вживання вставних слів.

Finally, male insects are attracted by the ersatz scent of female flies and they actually will attempt to copulate with a part of the orchid they think is a potential mate. Likewise, female gnats may pick up a mushroom-like odor from many orchids, which attracts them as a place to lay their eggs because the decaying fungal tissue is a source of future nutrition [80].

Вставні слова складають значну частину і в україномовних статтях:

Як повідомлялося, компанії Moderna, Pfizer, а також Johnson & Johnson забезпечили виробництво у необхідних обсягах для США вакцини проти COVID-19. Зараз у Сполучених Штатах відбувається масова вакцинація, що охоплює в середньому до 2,74 мільйона людей на день. На початку вакцинації американське керівництво заявило, що готове буде експортувати медзасоби після того, як забезпечить необхідною кількістю вакцин населення США [63].

Вставні слова і конструкції сприяють збереженню логіки викладу, дозволяють зробити розповідь ясною, послідовною, зрозумілою читачеві, крім того, вживання вставних слів і конструкцій також привносять якусь об'єктивність у виклад матеріалу.

Широко використовуються дієприкметникові і дієприслівникові звороти, які слугують засобом логічного виділення:

Scientific research has established these tiny particles, measuring less than 1 millimetre in size, are found in all ocean organisms, including fish in Sydney Harbour [74].

This makes it difficult for the fashion industry to make changes to minimise its impact on the environment [74].

Розглянемо приклади з україномовних статей:

«Адміністрація Байдена продовжує прагнути, аби двері в НАТО залишалися відчинені для претендентів, коли вони будуть готовими виконувати відповідні

вимоги й зобов'язання», – сказав представник Держдепу, **коментуючи перспективи євроатлантичної інтеграції України** [58].

Священний вогонь з'явився в кувуклії (невеликій каплиці, спорудженій над місцем поховання Ісуса) під час молитви патріарха Єрусалимського Феофіла, як це буває щороку напередодні Великодня за юліанським календарем. Після сходження вогню патріарх передав святиню присутнім у храмі, які запалили від неї лампади і зв'язки з 33 свічок, – за віком Христа [58].

У текстах новин науки переважає прямий порядок слів:

Earlier on Sunday, Ms Whitson assembled and tested a spare electronics box [69].

Classical toxicology has always followed the mantra of the dose makes the poison – a higher dose will be worse than a lower dose [69].

В наш час дослідники продовжують працювати в напрямку вивчення типових будівельних матеріалів з метою з'ясування їх прозорості по відношенню до радіохвиль Wi-Fi-діапазону [58].

В аналізованих текстах англійського та українського новинного дискурсу слід зазначити широке використання складнопідрядних речень:

He said the feasibility of mammalian reproduction in space beyond the Van Allen belts would depend on the creation of radiation-hardened facilities that could protect gametes from low-energy and high-energy radiation exposure [71].

The CSIRO wants to develop the capability to pinpoint the origin of individual bursts to particular parts of the universe, which would help determine how far the radio waves had travelled before reaching earth [80].

NASA's last emergency spacewalk took place in December when two US astronauts left the station to release the brakes on a robot arm's mobile transporter [80].

З огляду на великий інтерес православних до появи благодатного вогню і нещодавню трагедію в Ізраїлі, коли на церемонії з нагоди іудейського свята Лаг Ба-Омер у тисняві загинуло 45 осіб, безпеку паломників у Старому місті Єрусалима забезпечує тисяча поліцейських [74].

Інверсія відіграє значущу роль в новинному дискурсі: ця стилістична фігура дає змогу зробити інформаційний акцент у повідомленні без залучення додаткових виражально-зображувальних засобів.

У сучасній англійській мові (і в українській також) порядок слів виконує дві різні функції:

1) функцію синтаксичної організації речення (тобто передачу відносин слів і конкретних членів в реченні);

2) комунікативну функцію (передача основних компонентів висловлювання).

Українська мова схильна до різних флексій і порядок слів відрізняється гнучкістю, але в англійській мові існує яскраво виражена тенденція до аналітизму, порядок відповідно фіксований, але відносно. Із чого випливає висновок, що інвертований порядок слів завжди несе комунікативну, експресивну функцію:

Сьогодні за проходження у фінал боротимуться 17 конкурсантів [58].

Максимум, 12 балів, і глядачі, і жури, віддали переможцям, Італії [58].

Хоча в англійській мові порядок слів більш фіксований, ніж в українській, часто використовується зміна порядку слів для виділення чогось «нового», смислового центру висловлювання:

Only now do we understand [80].

Never could he understand me [80].

Паралелізм — це вид повтору, сутність якого полягає в одночасному зображенні двох або кількох явищ, здійснюваному в однакових синтаксичних конструкціях. Можемо відзначити, що в англійському новинному дискурсі паралелізми зустрічаються значно частіше, ніж в українському:

Every morning 10-year-old Fiammetta Melis packs up her pink backpack and climbs up the hill behind her house in Caldes, northern Italy [71].

Like father like son: *Donald Trump Jr. took to Twitter on Monday (July 10) to defend his meeting last year with a Russian lawyer who promised damaging information about Democratic presidential candidate Hillary Clinton* [71].

*Globally, about a third of the food we grow is wasted. Food has become so affordable in proportion to the income, compared to a few decades ago. **Easy come, easy go** [71].*

Hamas and Islamic Jihad say at least 20 of their fighters have been killed, while Israel says the number is at least 130 [71].

*Abducted Kolesnikova “told she was leaving Belarus **dead or alive**” [71].*

The AstraZeneca vaccine can survive in a standard refrigerator for up to six months, whereas the Pfizer one needs temperatures of up to -80°C [71].

В україномовному новинному дискурсі відзначаємо не частотне використання паралелізмів:

*Нагадаємо, в Україні з 1 вересня цього року зміняться правила доставки пенсій: **на будинок їх будуть приносити тільки певним категоріям населення, іншим доведеться відкрити банківський рахунок** [63].*

Першим у відставку відправили міністра інфраструктури Владислава Крикля. Далі – міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Ігоря Петрашко [63].

У зв'язку з відсутністю однозначної дефініції повтору в дослідженні приймалося найбільш широке його тлумачення: феномен, що виявляється в повторенні частини звукового комплексу, морфеми, всього слова або групи слів. Багатофункціональність повтору обумовлює складнощі в створенні єдиної класифікації даного феномена.

Причини виникнення повтору можуть бути обумовлені як зовнішніми чинниками: шум, невиразність мови співрозмовника, наявність відволікаючого предмета; так і внутрішніми: відновлення логічного ходу комунікації, труднощі словесного втілення думки, самокорекція, мовленнєвий вплив і емоційний стан.

Основна, найбільш загальна у сучасному вжитку стилістична функція повтору – це художнє увиразнення мови, зміцнення її експресивно-виражальних властивостей. Але повтори в лінгвістиці – це не лише стилістичний засіб, але й необхідна умова зв'язності тексту. Вони беруть участь у горизонтальній і вертикальній зв'язності, сприяючи внутрішній семантико-синтаксичній цілісності,

тому, на думку деяких дослідників, повтор виконує дві основні, але вже конкретніші функції: структурно-організаційну (функцію зв'язку) і стилістичну (емоційно-експресивну функцію). За допомогою лексичного повтору можна виділити в мові важливу в смисловому плані групу слів. Лексичному повтору притаманна функція наростання. Повторення слів сприяє більшій силі висловлювання, наростанню напруженості новини.

*I look over at Pete during the debates and **I think, I think**, you know, that's a Beau because he has such enormous character, such intellectual capacity, and such a commitment to other people [71].*

*It's all about **freedom: freedom** of speech and if the newspapers ignore this, then we have a really **big, big** problem [71].*

*"It's a **big, big, big** decision and you just can't take it until you have reliable facts on which to base it," Pound said [71].*

*"I sang with everybody since the years of Renata Tebaldi all the **great, great, great, great** singers of those days and I'm so proud now when I sing with winners of Operalia," he said [71].*

*Father Cella's evening services now often turn to remembrance for those taken by the virus. He says that it's not all about statistics, behind the numbers are **people, people** special to communities [71].*

*With many of them small or medium-sized businesses, restaurants, edging **further and further** into the red, are forced to rely on the temporary supportive measures being provided across the continent [71].*

Аналізуючи україномовний новинний дискурс, відзначимо, що повтор не є частовживаним:

*«**Ми** можемо когось обдурити, навіть самих себе, але **ми** ніколи не проведемо природу і фізику», – уклала активістка [58].*

Вплив групи на окрему людину зазвичай сильніший не тільки за її розум, а й навіть за її інстинкти [58].

Організація повідомлення, покладеного в основу розгортання новинних текстів представляє синтаксичний вимір організації новинного дискурсу.

3.3. Засоби експресивізації новинного дискурсу у перекладацькому аспекті

В рамках нашого дослідження виникло питання щодо реалізації засобів експресивізації новинного дискурсу з англійської мови на українську. Нас зацікавив перекладацький аспект даної проблеми, адже експресивне навантаження мови оригіналу може зазнати певних змін у мові перекладу – зберігатися, підсилюватися, послаблюватися, додаватися і вилучатися. Це пояснюється тим, що переклад – це не тільки «процес передачі одного фрагмента мови на іншу, у якому виражається те саме, але іншими словами» [52, с. 7]. В перекладі, на думку Л.С. Бархударова, завжди неминучі втрати під час передачі значень оригінального тексту [99, с. 273]. Тому експресивність, як прагнення до максимального мовного різноманіття і не-нейтральної номінації з метою впливу на адресата повідомлення, а також відбиття мотивів автора, його ставлення до зображених в тексті об'єктів і подій, може мати різне навантаження у процесі перекладу, що пов'язане з такими факторами, як: лінгвістичні і культурні відмінності, ситуація спілкування, а також особистість самого перекладача.

Серед проблем, що виникають при відтворенні новинного дискурсу, перш за все, варто відзначити, що існують різноманітні тексти, де найчастіше можуть виникати перекладацькі труднощі. Так, Т.А. Казакова розрізняє тексти за рівнем невизначеності. Виділяються тексти з низькою (лінійні тексти, наприклад, різна документація), високою (нелінійні тексти: художні тексти, науково-популярні тексти тощо) та проміжним ступенем (діловий лист, газетний репортаж) невизначеності, при перекладі яких може втрачатися частина інформації (наприклад, під час перекладу документації відбувається мінімальна втрата інформації, під час перекладу художнього твору – максимальна) [15, с. 251]. Також варто зазначити, що при перекладі практично завжди виникає асиметрія, яку можна простежити на всіх рівнях перекладу.

Тепер розглянемо проблеми, що виникають під час відтворення безпосередньо новинних текстів. До однієї з основних проблем перекладу новинних текстів можна зарахувати проблему розуміння вихідного тексту. В іноземному тексті можливі різні семантичні значення, а саме значення є множинними і залежними від контексту відношення. Звідси виходить, що про переклад не можна говорити, як про точну словникову відповідність. Для того, щоб найбільш повно та адекватно передати зміст повідомлення з однієї мови на іншу, необхідно, перш за все, правильно її інтерпретувати та у відповідність до оригіналу «відновити образну систему в її єдності зі способами вираження» на мові перекладу [15, с. 251]. Без адекватного розуміння не може бути адекватного перекладу. Найчастіше причинами помилок при перекладі всіх рівнях мови є саме неправильна інтерпретація чи нерозуміння вихідного тексту. Очевидно, що різниця в образі думок істотно змінює порядок на одержувача інформації. Виходячи з цього, можна дійти невтішного висновку, що експресивність тексту досягається у кожній з культур різними способами.

У процесі перекладу під час передачі експресивізації важливо підібрати відповідний експресивний еквівалент, тобто створити в процесі міжмовного спілкування таку ситуацію, коли емоційна реакція одержувача тексту перекладу могла б відповідати емоційній реакції одержувача тексту оригіналу. Залежно від характеру використовуваних у комунікативному акті мовних одиниць і показників комунікативної ситуації можна назвати такі чотири типи реалізації експресивності:

1) системно-мовні носії експресивності використовують в експресивному контексті – реалізується у внутрішньосистемному контексті (чи інгерентна, словникова, парадигматична, фондова);

2) системно-нейтральні одиниці набувають властивість експресивності в експресивному контексті – реалізується контекстуальна (або адгерентна синтагматична, набута) експресивність;

3) системно-мовні носії експресивності використовуються у нейтральному контексті – відбувається контекстуальна втрата експресивності (чи псевдоекспресивність);

4) системно-нейтральні одиниці використовуються у нейтральному контексті – реалізується нульова експресивність [86].

Для досягнення адекватності при відтворенні експресивності необхідно враховувати як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні фактори, до яких належать розбіжності у картинах світу носіїв мови оригіналу та мови перекладу. При цьому слід брати до уваги відмінності у сприйнятті світу англомовної та україномовної культур.

Матеріалом аналізу засобів експресивізації новинного дискурсу у перекладацькому аспекті слугували речення з англомовних та українських сайтів новин, відібрані методом суцільної вибірки.

Проаналізуємо лексичні перетворення, які використовуються у разі наявності у вихідному тексті нестандартних мовних одиниць на рівні слова, наприклад, власних імен, властивих мовній культурі оригіналу та відсутніх у мові перекладу; жаргон; слова, що позначають предмети, явища та концепції, які характерні для вихідної культури, але відсутні або мають інший структурний та функціональний порядок в мові, якою виконується переклад. Найпоширенішими прийомами перекладу нестандартних лексичних елементів оригіналу є: транскодування, калькування, лексичний еквівалент, модуляція.

Спершу розглянемо приклади відтворення засобів експресивізації новинного дискурсу з англійської мови на українську шляхом транскодування – передачі звуку або літери вихідної форми лексичної одиниці з використанням алфавіту цільової мови:

*This guy was arrested in his 18 yo birthday, so the **cops** sang happy birthday to him* [68].

*У Бразилії **кони** затримали хлопця в його день народження, заспівали “Happy Birthday” і подарували торт* [64].

У вихідній мові засоби експресивізації відсутні, в той час, як у цільовій мові експресивність додається шляхом запозичення *кони*. Звукову та буквену форму

англомовного слова **cops** при перекладі на українську мову передано за допомогою українського алфавіту.

*Of course, we all understand that we can't solve all the **cases** I talked about due to one issue [77].*

*Авжеж, ми всі розуміємо, що ми не можемо завдяки одному питанню вирішити всі ті **кейси**, про які я говорив [61].*

Спостерігається додавання експресивізації новинного дискурсу у цільовій мові через запозичення **кейси**. При перекладі передано звукову та буквену форму англомовного слова **cases** за допомогою українського алфавіту.

*Therefore, we will hope that in the near future we will receive dates, **agenda** and deadlines, which is important [77].*

*Тому будемо сподіватися, що найближчим часом ми отримаємо дати, **адженду** й терміни, що важливо [61].*

У даних реченнях експресивізація передається термінологічною лексикою **agenda** і **адженду**. Експресивність у цільовій мові зберігається шляхом передачі звукової та буквенної форм англомовного слова за допомогою українського алфавіту – **адженда**, у значенні «порядок денний» [85].

Далі розглянемо відтворення засобів експресивізації новинного дискурсу з англійської мови на українську із застосуванням калькування, що полягає у реалізації не звукового чи графічного, а комбінаторного складу слова, тобто переклад лексичних одиниць мови оригіналу здійснюється шляхом заміни їх складових частин лексичними відповідниками мови перекладу:

*President expressed condolences to the families of the victims of the **devastating** floods in Western Europe [77].*

*Президент співчуває рідним жертв **руйнівних** повеней у країнах Західної Європи [61].*

У даних реченнях засобом експресивізації є емоційно-оцінна лексика – **devastating** і **руйнівних**. Експресивність зберігається у мові перекладу за допомогою

калькування, де відповідником слова *devastating* вихідної мови було обрано перший за порядком відповідник у цільовій мові – *руйнівних*.

So far, this is not a pearl of Ukrainian land by the sea [77].

Поки що це не та перлина української землі біля моря [61].

В англійському реченні засобом експресивізації є метафора – *a pearl of Ukrainian land*, яка при перекладі на цільову мову була збережена і відтворена шляхом калькування – *перлина української землі*.

Behind him lurks Vladimir Putin, Russia's president [72].

Позаду нього зачаївся президент Росії Володимир Путін [70].

У вихідній мові засобом експресивізації є розмовна лексика – *lurks*, яка була збережена і відтворена на цільову мову за допомогою калькування – *зачаївся*.

Still, Poland and Europe need a more co-ordinated, rational and above all humane policy to counter Lukashenko's execrable actions [72].

Менше з тим, Польща та Європа потребують більш скоординованої, раціональної та гуманної політики для протидії жахливим діям Лукашенка [70].

У даних прикладах засобом експресивізації є емоційна-оцінна лексика – *execrable* і *жахливим*. При перекладі експресивність була збережена і відтворена шляхом калькування, де слово *execrable* вихідної мови було передано першими за порядком відповідником у цільовій мові – *жахливим*.

It should stop posing as the lone saviour of Poland and Europe from an alien horde [72].

Йому треба припинити позиціювати себе як єдиного рятівника Польщі та Європи від ворожих орд [70].

У даних реченнях засобом експресивізації є гіпербола – *the lone saviour* і *єдиного рятівника*. Експресивне навантаження оригіналу при перекладі було збережене та відтворене за допомогою калькування, де відповідником словосполучення *the lone saviour* вихідної мови стало *єдиного рятівника* у цільовій мові. Варто відмітити також вживання історизмів як засобів експресивізації:

словосполучення *an alien horde* було відтворене лексичним еквівалентом *ворожих орд*.

Our fleet is weak [77].

Наш флот слабкий [61].

У даному випадку засобом експресивізації є емоційно-оцінна лексика – *weak* і *слабкий*. При перекладі експресивність була збережена та відтворена шляхом калькування, де відповідником слова *weak* вихідної мови було обрано перший за порядком відповідник у цільовій мові – *слабкий*.

Here's a little phantasmagoria [77].

Ось така ж трохи «фантазмагорія» [61].

У даних реченнях засобом експресивізації є синекдоха – *phantasmagoria* і *фантазмагорія*. При перекладі синекдоха була збережена і відтворена за допомогою калькування – *фантазмагорія*, у значенні «щось нереальне, що існує лише в мріях, в уяві, уві сні» [87].

As for the classic phrase “Do not decide for Ukraine without Ukraine” – I think it is very fair [77].

Щодо класичного вислову «Не вирішуйте за Україну без України» – я вважаю, що це дуже справедливо [61].

В обох реченнях засобами експресивізації є метонімії *Ukraine*, *Україну*, *України*. У мові оригіналу слово *Ukraine* використовується у значенні «народ», «люди». При перекладі на цільову мову експресивність була збережена та відтворена за допомогою калькування – *Україну*, *України*.

Volodymyr Zelenskyu: Many Russians are ashamed of everything related to Crimea, Russian history will later mourn over Russia's steps regarding the peninsula [77].

Володимир Зеленський: Багатьом росіянам соромно за все, що пов'язано з Кримом, згодом російська історія оплакуватиме кроки Росії щодо півострова [61].

В обох випадках засобами експресивізації є антропоморфізми. При перекладі антропоморфізм *Russian history will later mourn* було відтворено за допомогою калькування – *згодом російська історія оплакуватиме*.

Because Crimea is the first match, the first flake of fire due to which two peoples – for a generation or two – treat each other this way: don't want to see, don't want to hear [77].

Тому що Крим – це перший сірник, перший вогник, через який два народи – на покоління чи на два – так один до одного ставляться: не хочуть бачити, не хочуть чути [61].

У даних випадках експресивне навантаження передається метафорами. З англійської мови *Crimea is the first match, the first flake of fire*, було відтворено на українську шляхом калькування – *Крим – це перший сірник, перший вогник*.

As they say “Baba Yaga is against” [77].

Як то кажуть «а баба-яга – проти» [61].

В обох реченнях засобами експресивізації є крилаті вислови – *“Baba Yaga is against”*, що було відтворене у цільовій мові за допомогою калькування – *«а баба-яга – проти»*.

It's not that we, as beggars, want to take every penny from the United States and do something for that [77].

Це не про те, що ми, як жебраки, хочемо кожну копійку взяти у США і за це щось робимо [61].

У даних прикладах засобами експресивізації є порівняння. З вихідної мови *we, as beggars*, було відтворене на цільову мову за допомогою калькування – *ми, як жебраки*.

You do not hear venom of critics, but listen to the voice of your heart [77].

Ви не чуєте злону критиків, а слухаєте голос вашого серця [61].

В обох реченнях засобами експресивізації є метафори. *Listen to the voice of your heart* відтворено на цільову мову за допомогою калькування – *слухаєте голос вашого серця*.

“And the Ukrainian civil society is so strong, free and democratic that whoever wants something to do, whatever comes in one's head, it is impossible for a “dragon” to appear in Ukraine. The wings are clipped.” [77].

«А українське громадянське суспільство настільки сильне, вільне й демократичне, що хто б що не хотів, хто б собі що не придумав, «дракону» з'явитися в Україні неможливо. **Крила підріжуть**» [61].

Засобом експресивізації в англійському реченні виступає метонімія *dragon*, яка була відтворена на цільову мову шляхом калькування – **дракону**. Також варто відмітити метафору *The wings are clipped*, перекладену також за допомогою калькування – **Крила підріжуть**.

Аналізуючи вищезазначені приклади можна помітити, що з метою збереження засобів експресивізації, транскодування часто використовується для відтворення запозичень і термінологічної лексики. Зокрема, шляхом транскодування утворилися такі слова в українській мові: **кони, кейси, адженда**. У процесі калькування можуть змінюватись відмінки слів, кількість слів в словосполученні, афікси, порядок слів морфологічний чи синтаксичний статус слів.

Далі розглянемо засоби експресивізації новинного дискурсу, що перекладаються з англійської мови на українську лексичним еквівалентом. Даний спосіб полягає у відтворенні лексичних одиниць за допомогою постійного лексичного аналога, який точно збігається зі значенням слова вихідної мови. Лексичні одиниці, що мають еквіваленти рідною мовою, відіграють важливу роль у перекладі. Еквівалентами вважаються такі відповідності між словами двох мов, які є постійними, еквівалентними і, як правило, не залежать від контексту. Проаналізуємо їх:

*This is the main split – the information war, the information **wiping of their feet on our country*** [77].

*Це і є головний розкол – інформаційна війна, інформаційне **вигирання своїх ніг об нашу країну*** [61].

У даних випадках засобами експресивізації є фразеологізми. Англійський вираз *wiping of their feet* було відтворено у цільовій мові за допомогою лексичного еквівалента – **вигирання своїх ніг**.

And when you've been beating your head against the wall for seven years and get the answer that "we support the desire" ... [77].

А коли ти сім років б'єшся як головою об стіну й одержуєш відповідь, що ми підтримуємо бажання... [61].

В обох реченнях засобами експресивізації виступають фразеологізми *beating your head against the wall* і *б'єшся як головою об стіну*. Експресивність у цільовій мові була відтворена за допомогою лексичного еквівалента.

We don't want to burn bridges, but if somebody interprets our good intentions as weakness, our reaction will be asymmetrical, rapid and harsh [84].

Ми дійсно не хочемо спалювати мости. Але якщо хтось сприймає наші добрі наміри як байдужість або слабкість і сам має намір остаточно спалити або навіть підірвати ці мости, повинен знати, що відповідь Росії буде асиметричною, швидкою і жорсткою [83].

Тут засобом експресивізації є фразеологізм *to burn bridges*. У цільовій мові він відтворений за допомогою лексичного еквівалента – *спалювати мости*. Також відзначимо наявність емоційно-оцінної лексики як в англійському – *rapid and harsh*, так і українському реченнях – *швидкою і жорсткою*, що також було відтворено лексичними еквівалентами.

Moments when you should keep your mouth shut [81].

Чому інколи слід тримати язика за зубами [62].

У даних випадках засобами експресивізації є фразеологізми *keep your mouth shut* і *тримати язика за зубами*. У цільовій мові експресивність була підсилена за рахунок лексичного еквівалента – *тримати язика за зубами*.

In "Advice To A Young Tradesman," Franklin writes that, "Remember that time is money." [75].

Написавши твір «Рада молодому купцеві», Франклін вжив вислів: «Пам'ятай, що час – гроші» [59].

В обох реченнях засобами експресивізації є прислів'я. *Time is money* було відтворено у цільовій мові за допомогою лексичного еквівалента – *час – гроші*.

*We have **to ring the alarm** every day [77].*

*Треба щодня **бити у дзвони** [61].*

Як в англійському, так і в українському реченнях засобами експресивізації є метафори. ***Ring the alarm*** відтворено на цільову мову за допомогою лексичного еквівалента – ***бити у дзвони***.

*This means that your destiny is **to own the stars** [77].*

*А отже, ваша доля – **панувати над зірками** [61].*

Тут також засобами експресивізації є метафори. ***To own the stars*** відтворено за шляхом лексичного еквівалента – ***панувати над зірками***.

*“And why shouldn't they go to space? **Space is extraordinary; the Universe is magnificent. I want people to be able to look back at our beautiful Earth and come home and work very hard to try to do magic to it to look after it.**” [84].*

*«Чому б їм не вирушити в космос? **Космос надзвичайний. Всесвіт чудовий. Я хочу, щоб люди могли озирнутися на нашу прекрасну Землю, повернутися додому і наполегливо працювати, щоб піклуватися про неї**», – додав він [70].*

В обох реченнях засобами експресивізації є епітети ***Space is extraordinary, the Universe is magnificent, beautiful Earth***. У цільовій мові вони збереглися за допомогою лексичних еквівалентів – ***Космос надзвичайний, Всесвіт чудовий, прекрасну Землю***.

*“Jeff was actually taking the calls himself”, Bryar says. He recalls that a complaint on one product in particular kept coming in. “Jeff's **eyes went wide**,” he says [84].*

*«Джефф справді сам приймав дзвінки», – говорить Браяр. Він згадує, що постійно надходили скарги щодо одного товару. – «Джефф **вирячив очі**» [70].*

У даних випадках засобами експресивізації є ідіоми. ***Eyes went wide*** було відтворено на цільову мову за допомогою лексичного еквіваленту – ***вирячив очі***.

*“I personally had a girl grab and hold on to me **for dear life**,” he said. “I had to calm her down because she literally thought she was **about to die**.” [84].*

*«Мене особисто дівчина схопила й тримала **мертвою хваткою**», – сказав він. – «Мені довелося її заспокоїти, бо вона буквально думала, що **ось-ось помре**» [70].*

У даних прикладах засобами експресивізації є ідіоми *for dear life* і *мертвою хваткою*. Експресивність у цільовій мові збережена та відтворена за допомогою лексичного еквіваленту *мертвою хваткою*. Також спостерігаємо вживання ідіоми *about to die*, що була передана українською мовою за допомогою лексичного еквіваленту – *ось-ось помре*.

Edward says he made a protective circle with his arms around her so she could catch her breath [84].

Едвард каже, що закрив її від натовпу руками, щоб вона могла *перевести дихання* [70].

Тут засобами експресивізації також виступають ідіоми. *Catch her breath* відтворено у цільовій мові за допомогою лексичного еквіваленту – *перевести дихання*.

Only by acting legally, humanely and firmly can it call the gangster's bluff [72].

Лише діючи законно, гуманно та рішуче він зможе *вивести гангстера на чисту воду* [70].

В обох реченнях засобами експресивізації є фразеологізми *call the (gangster's) bluff* і *вивести (гангстера) на чисту воду*, що було відтворено на цільову мову за допомогою лексичного еквіваленту.

Варто зазначити, що лексичний еквівалент було, здебільшого, використано при перекладі фразеологізмів, ідіом, метафор та епітетів.

Далі розглянемо реалізацію засобів експресивізації новинного дискурсу з англійської мови на українську шляхом диференціації, яка застосовується при відтворенні слів з широкою семантикою. Двомовний словник зазвичай дає ряд часткових варіантних відповідностей, кожна з яких покриває лише одне з часткових значень іншомовного слова. Однак, навіть усі словникові відповідності в їх сукупності не охоплюють повністю широкої семантики слова мови оригіналу. Диференціація сприяє більш повному перекладу змісту та уточненню лексичної одиниці. Диференціацію було застосовано при перекладі наступних речень:

*My partner, he is **stuck** in a different city with his family. I cannot go there, he cannot come here.* [84].

*Мій партнер **застряг** зі своєю сім'єю в іншому місті. Я не можу поїхати до нього, він не може приїхати сюди* [70].

У вихідній мові засобом експресивізації є розмовна лексика **stuck**. В англійській мові слово **stuck** може мати декілька визначень – приклеєний, прилиплий, пронизаний [89]. У даному випадку експресивізація відтворена на цільову мову за допомогою диференціації – **застряг**.

*We do things that are **painfully predictable** and that can't break down an organised side like Napoli* [67].

*Ми робимо речі, які **занадто передбачувані** і які не можуть зламати організовану команду на кшталт Наполі* [66].

В обох реченнях засобами експресивізації є емоційна-оцінна лексика. **Painfully predictable** було відтворено на цільову мову шляхом диференціації – **занадто передбачувані**.

*After 20 years, I've learned **the hard way** that there was never a good time to withdraw U.S. forces* [80].

*Через 20 років я на власному **гіркому досвіді** переконався, що для виведення американських військ ніколи не було відповідного часу* [65].

У даних випадках засобами експресивізації є емоційна-оцінна лексика **the hard way** і **гіркому досвіді**, що було відтворено на цільову мову шляхом диференціації.

*Their empire reached its **height** in the 15th Century before their defeat by the Incas* [84].

*Їхня імперія досягла свого **розквіту** в XV столітті, поки її не завоювала імперія інків приблизно у 1470 році* [70].

Тут засобом експресивізації є книжково-повсякденна лексика **height** і **розквіту**. В англійській мові слово **height** може мати декілька значень – висота, вишина, зріст, ріст [89]. У цільовій мові експресивізація була підсилена шляхом диференціації – **розквіту**.

Далі проаналізуємо відтворення засобів експресивізації новинного дискурсу з англійської мови на українську шляхом застосування модуляції – заміни слова або словосполучення вихідної мови на слово або словосполучення на цільовій мові, значення яких логічно виводиться із початкового значення.

*Kim Kardashian West's Kimono underwear **meets Japanese backlash*** [84].

*Чому білизна від Кім Кардаш'ян **розгнівала японців*** [70].

В англійській мові засобом експресивізації є розмовна лексика *to meet backlash*. Експресивність було послаблено у цільовій мові шляхом модуляції – *розгнівала японців*.

*The Polish government **is on the horns of a dilemma*** [72].

*Водночас уряд Польщі **має вирішити дилему*** [65].

У англійському реченні засобом експресивізації є ідіома *is on the horns of a dilemma*, значення якої було послаблене шляхом модуляції у цільовій мові – *має вирішити дилему*.

*The caller noted that the girl “**appeared to be in distress**” and was being driven by an older male* [84].

*Водій зазначив, що дівчина виглядала так, наче **була в біді**, а автомобілем, у якому вона перебувала, керував старший чоловік* [70].

В обох випадках засобами експресивізації є ідіоми. *To be in distress* було збережено у цільовій мові шляхом модуляції – *була в біді*.

*It will also feature Alaqua Cox as Maya Lopez, aka Echo, another deaf superhero; Florence Pugh, returning to the MCU, following her debut in Black Widow, as Yelena Belova; and an adorable dog called Lucky, who could **steal the whole show*** [84].

*У серіалі також з'явиться ще одна героїня з вадами слуху Мая Лопес (Алакwa Кокс), вона ж Луна, а також чарівний пес на ім'я Лакі, який **має всі шанси перетягти на себе увагу глядача*** [70].

В англійському реченні засобом експресивізації є ідіома *steal the whole show*, яка була послаблена шляхом модуляції у цільовій мові – *перетягти на себе увагу глядача*.

In some cases, we may even be able to recognise that uncertainty can be a source of excitement [84].

У деяких випадках невизначеність може навіть приємно лоскотати нерви [70].

В англomовному реченні засобом експресивізації є метафора *a source of excitement*, що була підсилена в українському перекладі шляхом модуляції – словосполучення *a source of excitement* відтворено фразеологізмом *лоскотати нерви*.

У ході дослідження засобів експресивізації новинного дискурсу у перекладацькому аспекті ми виявили наступні міжмовні перетворення: заміна типу речення, заміни активного стану на пасивний чи навпаки, заміни частин мови, заміна членів речення, заміна граматичного часу, перестановка, об'єднання та членування речень.

Ridiculous. People say it, propagandize it [77].

Я «в захваті». Люди це говорять, пропагують [61].

В українському реченні засобом експресивізації є парцеляція *Я «в захваті»*, яка у процесі відтворення була підсилена шляхом заміни нечленованого речення *“Ridiculous.”* на означено-особове – *«Я «в захваті»»*.

Gunmen attack wedding to stop music being played [84].

Розстріляли весілля, щоб вимкнули музику [70].

В обох реченнях засобами експресивізації є заголовки. Експресивність вихідного речення була збережена у цільовій мові, однак спостерігаємо заміну означено-особового речення *“Gunmen attack wedding to stop...”* на безособове *«Розстріляли весілля, щоб вимкнули музику»*.

We were sweating like we were taking a shower says Rabia's midwife Abida, who worked tirelessly in darkness to deliver the baby by mobile phone light [84].

Ми мокрі, ніби в душі каже акушерка Рабії Абіда. Вона не покладаючи рук працює в темряві, приймаючи пологи при світлі мобільного телефону [70].

В обох реченнях засобами експресивізації є порівняння. При відтворенні експресивності на українську мову відбулася заміна складного речення на просте. Також варто виділити у вихідній мові прислівник *tirelessly*, який був перекладений на цільову мову фразеологізмом *не покладаючи рук*, виражений дієприслівниковим зворотом, що у свою чергу підсилює експресивність українського перекладу.

He gasped for air as if he were running a marathon, the pain in his chest unbearable [84].

Він хапав повітря так, ніби біг марафон, біль у грудях був нестерпним [70].

В обох реченнях засобами експресивізації є порівняння. Експресивність в українській мові була збережена і відтворена шляхом заміни складного речення на просте.

"I wish the news were different. I wish we were thriving." [84]

«Хотів би, щоб новини були іншими. Я хотів би, щоб ми процвітали» [70].

В обох реченнях засобами експресивізації є паралелізми *"I wish the news were different. I wish we were thriving."* та *«Хотів би, щоб новини були іншими. Я хотів би, щоб ми процвітали»*. Спостерігається заміна повного речення на неповне у перекладі.

"I kept being told I was not going to get them because I didn't have a house, or I didn't have the right set-up, or I didn't have this, and I didn't have that," she says [84].

«Мені постійно говорили, що мені їх не віддадуть, бо в мене не було будинку, або в мене не було правильного облаштування, в мене не було цього, не було того», – вона каже [70].

В обох реченнях засобами експресивізації є паралелізми *I didn't have a house, or I didn't have the right set-up, or I didn't have this, and I didn't have that*, і *в мене не було будинку, або в мене не було правильного облаштування, в мене не було цього, не було того*. При відтворенні експресивності речення на цільову мову було здійснено заміну активного стану на пасивний.

Glancing at his friend – also surging on LSD – Dublin was struck by a fresh vision [84].

Поглянувши на сусіда по кімнаті, який теж був під ЛСД, Добліна «накрили» свіжжі видіння [70].

У даних прикладах засобами експресивізації є жаргонізми. Збереглася експресивність речення у цільовій мові шляхом заміни пасивного стану *Doblin was struck by a fresh vision* на активний – Добліна «накрили» свіжжі видіння.

Staying alive is the only thing I can think about. I'm not afraid of dying - but not like this, terrified and hopeless [84].

Вижити - ось про що всі мої думки. А з іншого боку невідомо, що гірше: смерть або життя в страсі й без будь-якої надії [70].

В англійському реченні засобом експресивізації є емоційно-оцінна лексика *terrified* і *hopeless*. В українському реченні використано кліше, яке підсилило експресивне навантаження шляхом заміни прикметників *terrified* і *hopeless* на описовий іменник *життя в страсі й без будь-якої надії*.

My husband is a poor man who works to feed our children so why should I ask him to go to the health centre with me? [84]

Мій чоловік не має грошей, він працює, щоб прогодувати наших дітей, так чому я повинна просити його піти зі мною в поліклініку? [70]

В англійському реченні засобом експресивізації є евфемізм *a poor man*. Словосполучення *a poor man* може перекладатися не тільки як людина, яка має недостатньо грошей чи матеріальних благ, але й як нещаслива, знедолена [89]. В українському реченні експресивність була вилучена через заміну складного іменника *a poor man* на дієслівну конструкцію – *не має грошей*.

Does that make me crazy? [84]

А, може, я просто з'їжджаю з глузду? [70]

В англійському реченні засобом експресивізації є емоційно-оцінна лексика *crazy*, яка була підсилена в українській мові за рахунок фразеологізма *з'їжджаю з глузду*. Відповідно, бачимо заміну прикметника *crazy* на дієслівну конструкцію – *з'їжджаю з глузду*.

*It also shows Hawkeye wearing hearing aids for the first time on screen: in the original comics, **he has been portrayed as deaf**, and so it looks like this series could weave that storyline in [84].*

*Вперше на екрані Соколине Око покажуть зі слуховим апаратом - в оригінальному коміксі **він мав вади слуху**, і творці телешоу вирішили зберегти цю деталь [70].*

В українському реченні експресивність додається за рахунок евфемізма **він мав вади слуху**, що було відтворено шляхом заміни прикметника **deaf** на дієслівну конструкцію – **він мав вади слуху**.

He said cyberespionage was a "extremely effective" tool for the Kremlin to spy on the west [84].

Хакер додав, що кібершпигунство є надзвичайно ефективним [70].

В українському перекладі засобом експресивізації є запозичення – **хакер**, яке було відтворено шляхом заміни частини мови, де займенник третьої особи однини **he** вихідної мови був перекладений іменником **хакер** у цільовій мові. Таким чином, експресивність додається у мові перекладу за рахунок уточнення інформації.

*In the Yukon, the Canadian territory that borders Alaska, he wondered what would happen if he just walked off the highway and “**went into nowhere**” [84].*

*На кордоні з Аляскою йому раптом спало на думку: а що буде, якщо звернути з дороги й **nimi swim** за очі? [70]*

У вихідному реченні засобом експресивізації речення виступає фразеологізм **went into nowhere**. У цільовій мові експресивність зберігається, однак спостерігаємо заміну граматичного часу – дієслово у минулому стані **went** було перекладано у теперішньому **nimi**.

*Not only can **finger counting** reveal where in the world you come from, it may also shed light on how we learned to understand the concept of number – as children and even as a species [84].*

Те, як ми рахуємо на пальцях, показує не лише, звідки ми родом, але й проливає світло на те, як ми навчилися розуміти поняття числа - як діти й як вид [70].

В англійському реченні засобом експресивізації виступає інверсія. У цільовій мові експресивність було вилучено шляхом заміни інверсії на прямий порядок слів.

From creators Mindy Kaling (The Office, Never Have I Ever) and Justin Noble (Brooklyn Nine-Nine, Never Have I Ever) comes this comedy-drama following four freshman roommates at a fictional college in Vermont [84].

Комедійну драму про чотирьох першокурсниць вигаданого коледжу у Вермонті зняли Мінді Кейлінг ("Офіс", "Я ніколи не") і Джастін Ноубл ("Я ніколи не") [70].

В англійському реченні засобом експресивізації виступає інверсія *Never Have I Ever*. У цільовій мові експресивність було вилучено шляхом заміни інверсії на прямий порядок слів.

*In no circumstances **should people** be forcibly administered a vaccine [79].*

За жодних обставин не можна насильно вводити вакцину [65].

В англійському реченні засобом експресивізації виступає інверсія. У цільовій мові експресивність було вилучено шляхом заміни інверсії на прямий порядок слів.

There is always the sun after the storm [84].

Після бурі завжди виходить сонце [70].

В обох реченнях засобами експресивізації є приказки. Експресивність в українській мові зберігається шляхом перестановки.

*During term time, while Jemma was at university, **Marisa**, a nanny Shakey had hired to help him with the children, **held everything together** [84].*

*Коли Джемма була в університеті, **усе трималося на Марісі** – няні, яку Шейкі найняв, щоб допомагати йому з дітьми [70].*

Як в англійському, так і в українському реченнях, засобами експресивізації є гіперболи. Експресивність речення була підсилена у вихідній мові шляхом перестановки.

*Matthew Strachan, the composer who co-wrote the theme music for **Who Wants To Be A Millionaire?**, has died at the age of 50 [84].*

У 50-річному віці в своєму домі пішов із життя британський композитор Метью Стрекан, який прославився саундтреком до знаменитого шоу «Хто хоче стати мільйонером?» [65].

Як в англійському, так і в українському реченнях, засобами експресивізації є риторичні питання *Who Wants To Be A Millionaire?* і «Хто хоче стати мільйонером?». Експресивність речення була збережена у вихідній мові шляхом перестановки.

Англійські речення можуть бути перенавантажені інформацією, що об'єднує декілька відносно незалежних думок. Зберігати в перекладі структуру подібних англійських речень недоцільно, оскільки подібна перенавантаженість речення інформацією не відповідає нормам української мови.

Man Eaten by Piranhas After Jumping in Lake to Flee From Bees [76].

Бразилець стрибнув у воду, рятуючись від бджіл. Його з'їли піраньї [70].

Naked man rescued after days trapped in wall of historic New York theater [84].

У стіні Нью-Йоркського театру знайшли голого чоловіка. Він пробув там два дні [70].

Australian pair survive days without water in remote outback [84].

П'ять днів без води. В Австралії дивом врятували двох юнаків з пустелі [70].

У даних прикладах засобами експресивізації виступають заголовки статей новин. В українській мові експресивність зберігається шляхом членування речень. Синтаксично зв'язаний текст поділений на інтонаційно обґрунтовані відрізки, що є активним засобом актуалізації змісту й експресивізації новинного дискурсу.

“How many more lives, American lives, is it worth, how many endless rows of headstones at Arlington National Cemetery?” [78]

«Скільки ще життів, американських життів, це коштує? Скільки ще нескінчених рядів надгробків на Арлінгтонському національному цвинтарі?» [60]

У даних реченнях засобами експресивізації виступають риторичні питання, які зберігаються у цільовій мові шляхом членування речень, що у свою чергу, підсилює задане експресивне навантаження.

Оскільки синтаксичний рівень тісно пов'язаний з лексичним, значна кількість міжмовних перетворень має змішаний характер. Зокрема, при відтворенні засобів експресивізації тексту новин з англійської на українську мову на лексико-синтаксичному рівні зустрічаються: опущення, додавання, антонімічний переклад, цілісне перетворення, смисловий розвиток. Розглянемо наступні приклади:

Was I given a glimpse of true reality when I got the message to stop drinking alcohol?
[84]

Це натяк на те, що варто зав'язати з алкоголем? [70]

В англійському реченні експресивність відсутня, в той час, як в українському вона додається за рахунок розмовної лексики – *зав'язати з алкоголем*. У даному випадку спостерігається опущення герундія *drinking*.

Because they are cold-blooded reptiles, iguanas living in South Florida trees often become immobile in chilly weather, causing them to drop to the ground when the thermometer plummets, though they are still alive [69].

Оскільки вони холонокровні, ігуани, що живуть на деревах південної Флориди, часто стають нерухомими в холодну погоду, через що падають на землю, хоча вони живі [73].

В англійському реченні засобом експресивізації є термінологічна лексика *thermometer plummets*. *To plummet* означає швидко і раптово падати [89]. При відтворенні англійського речення на українську мову експресивність була вилучена шляхом опущення *thermometer plummets*.

Marvel character Hit-Monkey – an assassin that happens to be a Japanese snow monkey – is getting his own animated TV series. It follows the titular simian, trained by the ghost of an American assassin, as he sets out on a blood-soaked vengeance mission across Japan [84].

Хім-Манкі - це один персонаж Marvel, який отримує свою окрему серію анімаційних фільмів. Хім-Манкі - це японська снігова мавпа, надресирована вбивати американським кілером. Разом вони вирушають до Японії здійснити криваву помсту [70].

В англійському реченні засобом експресивізації є епітет *a blood-soaked vengeance mission*. При його відтворенні на цільову мову експресивність була послаблена за рахунок опущення – *криваву помсту*.

“We want to be among all the priority countries so that we don't secretly agree with someone about vaccines - India, Europe, something in Canada, a little bit in Lithuania.” [77]

«Хочемо бути серед усіх країн, щоб не ми домовлялись тишком-нишком з кимось про вакцини – Індія, Європа, щось у Канаді, у Литві трішки, – а можна, щоб ми були в пріоритеті?» [61]

В англійському реченні експресивність відсутня, в той час як в українському засобом експресивізації є розмовна лексика – *а можна, щоб ми були в пріоритеті?* Тобто, з метою надання реченню експресивності було використано додавання.

“They said I would never recover. They said I would never speak again. They said I would never walk again.” [84]

«Мені казали, що я ніколи не одужаю. Що назавжди залишусь німим, не зможу ходити» [70].

У даних реченнях засобами експресивізації є паралелізми. При їх відтворенні на українську мову експресивність підсилюється за рахунок антонімічного перекладу: *I would never speak again* змінено на *назавжди залишусь німим*.

With his organisation Maps, he wants to “legitimise psychedelics not just for patients but for all of us who are struggling with a world on fire... to try to make it so we don't destroy the place.” [84].

За допомогою своєї організації Maps він хоче «легалізувати психоделіки не лише для хворих, а для всіх нас, які борються з недосконалістю світу... щоб спробувати зберегти його» [70].

В обох реченнях засобами експресивізації є образні вислови *don't destroy the place* і *спробувати зберегти його*. При відтворенні на українську мову експресивність підсилюється за рахунок антонімічного перекладу.

I am president of the United States of America, and the buck stops with me [80].

Я – президент Сполучених Штатів Америки, і вся відповідальність лежить на мені [65].

В англomовному реченні засобом експресивізації є крилатий вираз *the buck stops with me*. Цю фразу зробив своїм девізом президент США Гаррі Трумен у сенсі, що остаточне рішення приймає саме він. [14, с. 265] При перекладі виразу на українську мову експресивність була послаблена за рахунок цілісного перетворення.

A more draconian future? [84]

Далі гірше? [70]

В англійському реченні засобом експресивізації є фразеологізм *draconian future*. При відтворенні на українську мову експресивність була вилучена за рахунок цілісного перетворення.

You are only as old as you feel [84].

Людині стільки років, на скільки вона почувається [70].

В обох реченнях засобами експресивізації є крилаті вирази. При перекладі на українську мову експресивне навантаження збереглося шляхом цілісного перетворення.

In Europe and North America, recreational use is rising – with use of LSD rising by 50% from 2015 to 2018 in the US – psychedelic-themed media are getting popular, influencers and celebrities are emerging as users, and the drugs are de-stigmatising in a way that their pioneers could likely never have foreseen [84].

*У Європі та Північній Америці наркотики все частіше присутні під час дозвілля й відпочинку - у США з 2015 по 2018 рік вживання ЛСД зросло на 50%. Статті на психологічну тематику стають популярними, інфлюенсерів та знаменитостей позиціюють як споживачів, а табу на наркотики **тане на очах*** [70].

В англійському реченні експресивність відсутня, однак в українському засобом експресивізації є фразеологізм *тане на очах*, що був відтворений за рахунок цілісного перетворення.

It is, ironically, this inability to define humanity that is one of our most human characteristics [84].

За іронією долі, ця нездатність визначити, що таке людство, є однією з наших найбільш людських рис [70].

В англійському реченні експресивність відсутня, однак в українському перекладі засобом експресивізації виступає фразеологізм *за іронією долі*, перекладений шляхом смислового розвитку.

We are doing all we can [84].

Ми робимо все можливе [70].

В обох реченнях засобами експресивізації є кліше. Експресивність була збережена у цільовій мові за допомогою смислового розвитку.

Отже, наша наукова розвідка показала, що у більшості випадків експресивне навантаження мови оригіналу зберігається у мові перекладу за рахунок міжмовних перетворень як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях. У деяких випадках експресивність може підсилюватися, послаблюватися, додаватися, вилучатися через лінгвістичні і культурні відмінності, ситуації спілкування, а також особистість самого перекладача (результати аналізу зведені у Таблиці 3 у Додатку В та у Таблиці 4 у Додатку Г). При цьому виявлені тенденції функціонування міжмовних перетворень при передачі експресивності англійського новинного дискурсу українською мовою показали, що найчастіше як в англійському так і в українському новинному дискурсі експресивність передається фразеологізмами, ідіомами та емоційно-оцінною лексикою (результати аналізу зведені у Рис. Д.1. Додатка Д).

Висновки до 3 розділу

1. В сучасних новинних текстах зберігаються функціонально-стильові особливості, сукупність яких відрізняє їх від мови інших функціональних стилів:

- 1) високий ступінь стандартизації використовуваних засобів;
- 2) насиченість найрізноманітнішими реаліями;
- 3) експресивність мови;
- 4) широке використання образної фразеології й ідіоматичної лексики;
- 5) використання розмовної, жаргонної, сленгової лексики;

б) широке використання інших стилістичних засобів, прийомів і фігур мови.

2. Відмінними рисами новинних медіатекстів є гіпертекстуальність, мультимедійність, а також інтерактивність. Крім того в якості їх особливостей можна назвати фіксовану періодичність випусків інформації, технічну і змістовну загальнодоступність, високу оперативність надання інформації, оскільки більшість ЗМІ оновлюється безперервно протягом дня.

3. В системі стилів сучасної англійської та української мови сферою функціонування публіцистичного стилю є суспільно-політична тематика, яка найбільш повно відбивається в текстах ЗМІ. Дані тексти виконують дві найважливіші функції – вони інформують читача про актуальні події та впливають на його відношення до цих подій.

Використання емоційно-забарвленої лексики в новинних статтях тісно пов'язане з виконанням функції впливу: автор висловлює своє ставлення до описуваних подій або об'єктів, намагаючись тим самим викликати в читача відповідний емоційний відгук, який далі може вплинути на формування думки читача щодо описуваної тематики.

4. Перекладацький аспект засобів експресивізації новинного дискурсу передбачає те, що у більшості випадків експресивне навантаження мови оригіналу зберігається у мові перекладу за рахунок міжмовних перетворень як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях. У деяких випадках експресивність може зберігатися, підсилюватися, послаблюватися або вилучатися через лінгвістичні і культурні відмінності, ситуації спілкування, а також особистість самого перекладача. Виявлені тенденції функціонування міжмовних перетворень при передачі експресивності англомовного новинного дискурсу українською мовою показали, що найчастіше як в англомовному так і в українському новинному дискурсі експресивність передається фразеологізмами, ідіомами та емоційно-оцінною лексикою.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи проведене дослідження можна зробити наступні висновки:

1. В теоретичній частині роботи були описані співвідношення понять «текст» і «дискурс» в лінгвістиці. Відмічено, що на сьогоднішній день в науковій літературі можна зустріти безліч різноманітних визначень дискурсу, що пояснюється багатозначністю самого терміну і різноманітністю підходів до його вивчення. Дискурс трактується досить широко в якості комплексного взаємозв'язку декількох текстів, що функціонують в межах однієї і тієї ж комунікативної сфери.

Встановлено, що текст стає дискурсом, «обростаючи» в процесі свого породження і сприйняття різноманітними смисловими і прагматичними відтінками, зумовленими певною комунікативною ситуацією, особливостями учасників спілкування, реакцією кожної зі сторін, необхідністю вносити корективи в мовну поведінку. Доведено, що таким чином формується функціональний простір будь-якого дискурсивного типу. Дискурс являє собою соціально детермінований процес породження, об'єктивації і трансляції в сукупності притаманних йому текстів соціально значущих змістовних форм, що відображають особливості відтвореної свідомості.

2. Аналіз особливостей медіадискурсу та новинного дискурсу показав, що мова мас-медіа володіє певною цілісністю, що обумовлено особливостями її використання в сфері масової комунікації, заданістю форм, стійкою тематичною структурою. Текст новин передбачає два компоненти – інформативний і оцінний. Звідси і специфічність засобів мови мас-медіа, для якої характерна висока емоційність і точність, оцінність і переконливість. Її відмінними рисами також є логічність і образність. Цьому допомагають такі мовні засоби як значна кількість громадської, суспільно-політичної, іншомовної лексики, використання в тексті фразеологічних зворотів, нескладного синтаксису, багатство інтонацій.

Мовні особливості дискурсу новин полягають в особливому характері заголовків, в широкому використанні кліше, в наявності елементів розмовного стилю,

жаргонізмів і т.д. Крім таких загальних особливостей, в кожній мові один і той же функціональний стиль володіє специфічними мовними рисами.

3. Вивчення експресивності як елементу новинного дискурсу показало, що головним фактором сучасного трактування категорії експресивності є функціональний фактор, який зв'язується з виконанням як стилістичних, так і прагматичних функцій. В дослідженні ми виходимо з розуміння експресивності як прагмалінгвістичної категорії, основною функцією якої є цілеспрямований вплив на читача з точки зору фокусування уваги на певних елементах змісту висловлювання, на синтаксичному рівні експресивність реалізується в прояві особливих типів конструкцій, які дозволяють виділяти в мовному ланцюжку певні фрагменти інформації.

4. Вибір методів дослідження засобів експресивізації новинного дискурсу зумовлений потребою комплексного та системного опису цих явищ відповідно до сформульованих у Вступі цілей та поставлених у роботі завдань. Зокрема, було залучено метод аналізу науково-теоретичних джерел, метод операціоналізації понять, метод суцільної вибірки, компонентний аналіз, описовий метод, контекстуальний аналіз, індуктивний метод, описово-аналітичний метод.

На першому етапі дослідження була сформована емпірична база шляхом добору англomовного та українського новинного дискурсу у сучасному медіапросторі. На другому етапі ми з'ясували зміст понять «текст», «дискурс» та «експресивність». Визначено, що експресивність трактується як сукупність семантичних і стилістичних особливостей мовної одиниці, що забезпечують її здатність виступати в комунікативному акті як засіб суб'єктивного вираження того, що говорить комунікант, його ставлення до об'єкту чи події. На третьому етапі виокремлено засоби експресивізації на лексичному та синтаксичному рівнях. Цей етап дослідження передбачав залучення методу суцільної вибірки засобів експресивізації текстів англійських сайтів новин та українських новинних текстів, а також їхнього функціонального аналізу. На четвертому етапі проаналізовані засоби експресивізації новинного дискурсу у перекладацькому аспекті. Було виявлено, що у більшості

випадків в українських текстах мас-медіа зберігається експресивне навантаження мови оригіналу шляхом реалізації відповідних засобів експресивізації як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях. При цьому експресивність може підсилюватися, послаблюватися, додаватися і вилучатися через лінгвістичні і культурні відмінності, ситуації спілкування, а також особистість самого перекладача. На даному етапі дослідження були також виявлені тенденції функціонування засобів експресивізації новинного дискурсу. Наша наукова розвідка показала, що найчастіше як в англomовному так і в українському новинному дискурсі експресивність передається фразеологізмами, ідіомами та емоційно-оцінною лексикою. На п'ятому етапі систематизовано та узагальнено проаналізовані зразки експресивних засобів. Сформульовано конкретні результати наукової розвідки та окреслено перспективи майбутніх досліджень

5. В практичній частині роботи були визначені лексичні та синтаксичні особливості експресивізації новинного дискурсу англomовних сайтів новин. Спроби зробити матеріал найбільш привабливим штовхають журналістів на пошук «свіжої» лексики, використання нестандартних емоційно-експресивних одиниць. Емоційно-зabarвлена лексика є ефективним знаряддям впливу на читача в текстах публіцистичного стилю. Тексти ЗМІ виконують дві найважливіші функції – вони інформують читача про актуальні події та впливають на його відношення до цих подій. Емоційний компонент передається різними мовними засобами.

Відмічено, що загальним явищем для сучасного англomовного медіатексту стало його зближення з розмовною мовою і відповідно, вживання стилістично знижених одиниць, розчленованих експресивних конструкцій. На лексичному рівні засоби експресивізації англomовних та українських публіцистичних статей підрозділяються на наступні види: термінологічна лексика, книжково-повсякденна лексика, розмовна лексика, абстрактна лексика, слова логічного підкреслення, скорочення й аббревіатури, емоційно-оцінна лексика, інтернаціоналізми, запозичення, неологізми.

Головною комунікативною метою новин є передача актуальної інформації про нещодавні події. Незважаючи на характерну для новинних жанрів неупередженість передачі об'єктивної інформації, новини на сайтах популярних видань відрізняються наявністю емоційно-оцінної мети: автор ставить одним зі своїх завдань змінити самопочуття адресата, вплинути на формування у нього своєї думки, допомогти йому оцінити ситуацію, з одного боку. При цьому використовуються різні стилістичні прийоми, наприклад, яскраво виражена гра слів.

В англomовному та українському медіадискурсі online-джерел відмічене часте використання експресивних засобів на синтаксичному рівні, зокрема, неповні речення, неозначено-особові і безособові речення, вставні слова, дієприкметникові і дієприслівникові звороти, прямий порядок слів, складнопідрядні речення, інверсія, паралелізм, повтор. Автори новин прагнуть зробити свої тексти більш яскравими, цікавими, щоб зацікавити читачів інформацією і розширити свою аудиторію.

6. Аналіз засобів експресивізації новинного дискурсу на матеріалі англomовних та українських сайтів новин у перекладацькому аспекті показав, що у більшості випадків експресивне навантаження мови оригіналу зберігається у мові перекладу. У деяких випадках експресивність може підсилюватися, послаблюватися, додаватися і вилучатися через лінгвістичні і екстралінгвістичні фактори, до яких належать розбіжності у картинах світу носіїв мови оригіналу та мови перекладу. В рамках нашого дослідження ми взяли до уваги відмінності у сприйнятті світу англomовної та україномовної культур. Були виявлені тенденції функціонування засобів експресивізації новинного дискурсу. Відповідно, найчастіше як в англomовному так і в українському новинному дискурсі експресивність передається фразеологізмами, ідіомами та емоційно-оцінною лексикою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

НАУКОВІ ПРАЦІ

1. Александрова О. В. Проблемы экспрессивного синтаксиса: На материале английского языка: Учебное пособие. Изд 2-е, испр. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 216 с.
2. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык / И. В. Арнольд. – М.: Наука, 2004. – 383 с.
3. Балли Ш. Язык и жизнь: Пер. с фр. Москва: Едиториал УРСС. 2003. – 232 с.
4. Басов Е. С., Кобзар І. М. Ментальний вимір метафори: матеріали наук.-практ. конф. (Краків, 29–31 січня 2013 р.). Краків, 2013.
5. Баскакова Е. С. Экспрессивные синтаксические конструкции: перевод и их влияние на скрытые характеристики текста (на материале романа М. Булгакова «Мастер и Маргарита» и его перевода на английский язык): автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Тюмень, 2009. 22 с.
6. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
7. Бенвенист, Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист. – М.: Эдиториал УРСС, 2009. – 448 с.
8. Валгина, Н. С. Теория текста / Н. С. Валгина. – М.: Логос, 2003. – 173 с.
9. Вежбицкая, А. Русские культурные скрипты и их отражение в языке / А. Вежбицкая // Русский язык в научном освещении. – М.: Языки славянских культур, 2002. – № 2(4). – С. 6–34.
10. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). – М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
11. Висоцька Н. Л. Сучасні дослідження поняття «текст» у мовознавстві. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: філологія. Одеса:

міжнародний гуманітарний університет, 2014. Вип. 10.
Т. 2. С. 46 – 48.

12. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва: Наука, 1981. 139 с.

13. Добросклонская Т. Г. Вопросы изучения медиатекстов (опыт исследования современной английской медиаречи). Москва: Едиториал УРСС, 2005. 211 с.

14. Екман П. Е. Теорія брехні / Пер. з англ. – К.: КМ Publishing, 2012. – 320 с.

15. Казакова Т. А. Асимметричность стиля в переводе // *Studia Linguistica*. Актуальные проблемы современного языкознания. Вып. 18. – СПб: Политехникасервис, 2009. – С. 250-256.

16. Карасик, В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград: Перемена, 2002. – 477 с.

17. Кибрик А. А. Дискурсивная таксономия и медийный дискурс. Язык и дискурс средств массовой информации в XXI веке / под. ред. М. Н. Володиной. Москва: Академический Проект, 2011. С. 79-85.

18. Кибрик А. А. Мультимодальная лингвистика. Когнитивные исследования IV. М.: ИП РАН, 2010. С. 134-152.

19. Красных, В. В. Основы психологии и теории коммуникации: лекционный курс / В. В. Красных. – М.: Гнозис, 2001. – 270 с.

20. Кубрякова Е. С. О понятиях дискурс и анализ дискурса в современной лингвистике. Дискурс, речь, речевая деятельность: функциональные и структурные аспекты: Сб. обзоров. М., Институт научной информации по общественным наукам РАН, 2000. С. 7-25.

21. Маслова В. А. Параметры экспрессивности текста. Человеческий фактор в языке: Языковые механизмы экспрессивности. АН СССР. Ин-т языкознания. Москва: Наука, 1991. 214 с.

22. Мурзина Т.А. Переводчик-редактор в новостном переводе: посредник, интерпретатор или автор? // Лингвистические исследования и лингвистическое

образование в Оренбуржье: матер. регион. студ. науч.-практ. конф. с междунар. участием (г. Оренбург, 32 20-21 октября 2016 г.) / отв. ред. И.В. Моисеева; Оренбургский гос. ун-т. – Оренбург, 2016. – С. 408-412.

23. Наер, В. Л. Дискурс и речь: речевое произведение / В. Л. Наер // Сборник научных трудов МГЛУ. – М.: МГЛУ, 2006. – С. 7-15

24. Нелюба А. М. Явища економії в словотвірній номінації української мови. Харків, 2007. 302 с.

25. Новікова К. О. Лінгвостилістичні особливості англomовних рекламних текстів та фактори впливу на їх переклад. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Філологічні науки. 2016. № 1. С. 251-257.

26. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови: [підручник] / О. Д. Пономарів –Тернопіль.: Навчальна книга: Богдан, 2000.–248 с.

27. Потолдыкова Е. В. «Лингвопрагматический аспект фразеологической вариативности в англоязычном массово-информационном дискурсе». Автореф. дисс. канд. филол. наук, Волгоград, 2004.

28. Почапська-Красуцька, О. «Сучасні друковані періодичні видання та їх Інтернет-версії: фактори, що забезпечують успішну інтеграцію в сучасний медіа-простір.» Діалог: Медіа-студії 11 (2010): С. 108-112

29. Решетарова І. В. Засоби евфемії в масмедійному дискурсі початку ХХІ століття: дис.... канд. філол. наук: 10.02.15. Горлівка, 2010. 206 с.

30. Римар Є. Ф. Стиль масової комунікації, медіа-текст у глобальній мережі Інтернет та реалізація в ньому концепту “Savaş” / Є. Ф. Римар // Сходознавство. – 2013. – № 61. – С. 139-153.

31. Сдобников В. В, Петрова О. В. Теория перевода. – М.: Восток-запад, 2006. – 448 с. 121.

32. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси: Вид-во Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.

33. Семенюк Е.В. Проблема стилизации и перевод (на материале английской и американской художественной прозы): Дис. раб. канд. филол. наук. – М.: МГУ им. М.В. Ломоносова, 2003. 200 с.
34. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність [На матеріалах сучасної газетної публіцистики]: монографія. За ред. В. Різуна. Київ, 2002. 392 с.
35. Серебрякова С. В. Концептуальная значимость заглавия в переводческом аспекте / С. В. Серебрякова // Язык. Текст. Дискурс: межвузовский научный альманах / под ред. Г. Н. Манаенко. – Ставрополь: ПГЛУ, 2008. Вып. 6. – С. 240-245.
36. Солганик Г. Я. Стилистика текста: Учеб. пособие. М.: Флинта; Наука, 2002-256 с.
37. Степанов Ю. С. Альтернативный мир. Дискурс. Факт и принцип причинности. Язык и наука конца XX века: сб. ст.; под ред. Ю. С. Степанова. Москва, 1995. С. 33-73.
38. Стишов О. А. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія. 2-ге вид., перероб. Київ: Пугач, 2005. 388 с.
39. Тирон І. В. Особливості структурно-семантичної організації медійного дискурсу (на матеріалі газетних та журнальних медіатекстів). Нова філологія. Вип. 38. 2010. С. 105–110.
40. Филиппов, К. А. Лингвистика текста: Курс лекций / К. А. Филиппов. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского университета, 2003. – 336 с.
41. Христіанінова Р. О., Загороднова В. Ф., Глазова С. М. та ін. Мовні одиниці у газетному дискурсі початку XXI століття: колективна монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2017. 157 с.
42. Хурматуллин, А. К. Понятие дискурса в современной лингвистике / А. К. Хурматуллин // Ученые записки Казанского Государственного Университета. 2009. – Т. 151. Гуманитарные науки. – Кн. 6. – С. 31-37.

43. Чернявская В. Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность. Учебное пособие. Москва: Либроком, 2009. 248 с.
44. Шаховский В. И., Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Москва: ЛКИ, 2008. 208с.
45. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса. Москва: Гнозис, 2004. – 326 с.
46. Щирова, И. А. Многомерность текста: понимание и интерпретация: Учебное пособие / И. А. Щирова, Е. А. Гончарова. – СПб.: Книжный Дом, 2007. – 472 с.
47. Юрченко Т. Г., Митяй З.О. Функціональні особливості експресивів у мові мас-медіа. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. 2015. Вип. 39. С. 318-322.
48. Austin J. How to do things with word. Oxford: Clarendon Press, 2002. 182 p.
49. Baker M. In Other Words. A Coursebook of Translation. – London; New York: Routledge, Taylor&Francis Group, 2011 – 332 p.
50. Basnett S. Translation studies. – New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2005. – 176 p.
51. Bielsa E. Translation in Global News Agencies // Target. – 2007. – 19, no. 1. – P. 135-155.
52. Boase-Beier J. A Critical Introduction to Translation Studies, – London: Continuum, 2011– 187 p.
53. Brook J. The Role of Translation in the Production of International Print News. Three Case Studies in the Language Direction Spanish to English. – A thesis ... for the degree of Doctor of Philosophy in Translation Studies, The University of Auckland, New Zealand, 2012. – 240 p.
54. Dijk, T. A. van. Principles of critical discourse analysis / T. A. van Dijk // Discourse and Society. – 1993. – Vol. 4 (2). – P. 249-283.

55. Tannen D. The Handbook of Discourse Analysis. Oxford: Blackwell Publishers, 2001. 992 с.

56. Translation in Global News: proceedings of the conference ... University of Warwick 23 June 2006. – Ed. by K. Conway and S. Bassnett. – University of Warwick, Coventry, UK. – 2006. – 129 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

57. День. Україна. URL: <http://day.kyiv.ua/uk>

58. Дзеркало тижня. Україна. URL: <https://zn.ua/ukr>

59. Моя освіта. URL: <https://mojaosvita.com.ua>

60. Новинарня. URL: <https://novynarnia.com>

61. Офіс Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news>

62. Радіо MAXIMUM. URL: <https://maximum.fm>

63. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua>

64. ТСН. URL: <https://tsn.ua>

65. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua>.

66. Футбол 24. URL: <https://football24.ua>

67. 90min. URL: <https://www.90min.com>

68. 9gag. URL: <https://9gag.com/gag/aP3XGXB>

69. ABC News. URL: <https://abcnews.go.com>

70. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/>

71. Euronews. URL: <http://www.euronews.com>

72. Financial Times. URL: <https://www.ft.com>

73. ForumDaily. URL: <https://www.forumdaily.com/uk>

74. Los Angeles Times. URL: <https://www.latimes.com>

75. National Constitution Center. URL: <https://constitutioncenter.org>

76. Newsweek. URL: <https://www.newsweek.com>

77. Office of the President of Ukraine. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news>

78. The Economist. URL: <https://www.economist.com>

79. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com>
80. The New York Times. URL: <http://www.nytimes.com>
81. Times of India: News. URL: <https://timesofindia.indiatimes.com/>
82. USA Today. URL: <http://www.usatoday.com/>
83. ZIKUA.TV. URL: <https://zikua.tv/news/politics>
84. BBC. URL: <https://www.bbc.com/>

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

85. Велика українська енциклопедія. – Онлайн-версія. URL: <https://vue.gov.ua/>
86. Літературознавчий словник-довідник за / Редкол.: Р. Т. Гром'як та ін. – К.: Вид. центр «Академія», 2007. – 748 с.
87. «Словника української мови» в 11 томах – Онлайн-версія. URL: <http://sum.in.ua/>
88. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com>
89. Yourdictionary. – Онлайн-версія. URL: <https://www.yourdictionary.com/>

ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

90. Ажнюк Б. *«Лінгвістичні аспекти глобалізації в Україні»* Мовні конфлікти і гармонізація суспільства: Матер. наук. конференції (м. Київ, 28–29 травня 2001 року): 144-150. URL: <http://www.experts.in.ua/baza/doc/download/mova.pdf>
91. Александрова О. В. Язык средств массовой информации как часть коллективного пространства общества. Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования: учебное пособие / под ред. М. Н. Володиной. URL: <http://evartist.narod.ru/text12/07.htm>
92. Бобровская Г. В. *«Газетный дискурс в проблемном поле коммуникативно-прагматической лингвистики. Современный русский язык: динамика и функционирование»*: матер. III-й Междунар. науч.-практ. интернет-конф. 4 (14) (2011). URL: <http://www.grani.vspu.ru/jurnal/19>

93. Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації» – ELLIC 2020. URL: <https://fim.pnu.edu.ua/2020/10/01/>
94. Дискурс-анализ оценочной семантики текстов, рекламирующих учебу [Электронный ресурс] / Л.М. Абросимова, Л.А. Машир // Культура народов Причерноморья. – 2003. – N37. – С. 87–90. URL: http://www.nbuv.gov.ua/Articles/Kultnar/knp37/knp37_87-90.pdf
95. Експресиви як безпосередній засіб репрезентації експресивної функції мови / Т.Л. Коваль // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство: Міжвуз. зб. наук. ст. – 2011. – Вип. XXIV, ч. 2. – С. 468-476. – Бібліогр.: 12 назв. – укр. С. 469 URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/71681/60-Koval.pdf?sequence=1>
96. Куликова Л.А. «Текст і дискурс як фігури комунікації»: матеріали наук.-практ. конф. (Мелітополь, 26 жовтня 2017 р.). Мелітополь: МДПУ, 2017 р. URL: <http://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranska-nternet-konferencja/movoznavstvo/params/post/1336872/>
97. Куралева Т. В. Экспрессивные свойства расщепленных предложений в современном английском языке. Филологические науки. Вопросы теории и практики. Тамбов: Грамота, 2013. № 5 (23): в 2-х ч. Ч. I. С. 83-143. URL: https://www.gramota.net/articles/issn_1997-2911_2013_5-1_19.pdf
98. Потапенко С. І. Орієнтаційний простір сучасного масмедійного дискурсу (досвід лінгвокогнітивного аналізу). URL: http://www.librar.org.ua/sections_load.php?s=philology&id=2304
99. Сітко А. В. Проблема відтворення граматичної семантики інтерогативів засобами цільової мови / А. В. Сітко // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – 2012. – Вип. 22. – С. 267-274. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psptkl_2012_22_33
100. Чернявская В. Е. Медиальный поворот в лингвистике: Поликодовые и гибридные тексты. Вестник Иркутского государственного лингвистического

университета Выпуск № 2. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/medialnyy-povorot-v-lingvistikepolikodovye-i-gibridnye-teksty>

101. Ширяева О. В. Информационно-аналитический дискурс как предмет коммуникативно-дискурсивного исследования. URL: <http://www.mediascope.ru/node/1218>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1

Приклади засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англомовних сайтів новин) на лексичному рівні

№	Матеріали англомовних сайтів новин	Засоби експресивізації новинного дискурсу
1.	<i>A more draconian future? [84]</i>	емоційно-оцінна лексика
2.	<i>Awful but Lawful [80]</i>	
3.	<i>You have to understand the cultural relevance of women in the country you're travelling to. Educate yourself before you get there. Reach out to locals, find good people and build that network [71]</i>	
4.	<i>Pandemic Status: Almost "Normal", but Not OK [63]</i>	
5.	<i>Biden says Putin is a killer and "will pay a price" for election interference [63]</i>	
6.	<i>We were sweating like we were taking a shower says Rabia's midwife Abida, who worked tirelessly in darkness to deliver the baby by mobile phone light [84]</i>	
7.	<i>By British standards, a political party capable of raising £ 6m from three benefactors is in clover. Mindful of the reputation for sleaze which contributed to the downfall of the Conservatives in 1997, Labour has introduced new, much tougher laws on party funding [71]</i>	ідіоми фразеологізми
8.	<i>Globalisation is causing the biggest shift in relative prices (of labour, capital, commodities and goods) for a century, and this in turn is causing a significant redistribution of income. Low-skilled workers in developed economies are losing out relative to skilled workers. And owners of capital are grabbing a bigger slice of the cake relative to workers as a whole [71]</i>	
9.	<i>As Gerald Ledford of the University of Southern California's business school puts it, they are "golden handcuffs" to keep people at their desks [71]</i>	
10.	<i>Doctors have gone on strike over a new, less generous contract that the government is imposing on them. And everywhere hospitals are struggling to make ends meet [71]</i>	
11.	<i>If you pay peanuts, you get monkeys [80]</i>	
12.	<i>In speeches and with champagne toasts, many across the world bid Trump "good riddance" [74]</i>	
13.	<i>There are many ways to kill the goose that lays the golden eggs. London's economy makes Britain rich. If Britons were to vote on June 23rd to leave the European Union, London would suffer [71]</i>	

№	Матеріали англомовних сайтів новин	Засоби експресивізації новинного дискурсу
14.	<i>This makes it an offence for companies merely to fail to prevent an act of bribery, even if they do not actively grease palms, setting the bar higher for them to stay clean [71]</i>	
15.	<i>The Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN), part of America's Treasury, chose February 19th to announce it had rescinded a devastating finding against a European bank suspected of facilitating money-laundering. The withdrawal, less than a year after the designation, looks like a climbdown [71]</i>	
16.	<i>But this gives rise to complaints that the federal government is robbing Peter to pay Paul, and using its spending power to muscle in on provincial jurisdiction [71]</i>	
17.	<i>The key to a successful flirtationship is knowing that it will not go beyond flirting [74]</i>	неологізми
18.	<i>Man, when I go out tonight, I am so going to Meghan Markle it, before going home early, getting eight hours sleep and not texting your ex [79]</i>	
19.	<i>Oprah asks Meghan and Harry about one of the prevailing storylines about the royal couple: that Meghan orchestrated their departure from the Royal Family, in what the tabloids branded as “Megxit” [79]</i>	
20.	<i>Volodymyr Zelenskyy: Many Russians are ashamed of everything related to Crimea, Russian history will later mourn over Russia's steps regarding the peninsula [77]</i>	антропоморфізми
21.	<i>Marvel character Hit-Monkey – an assassin that happens to be a Japanese snow monkey – is getting his own animated TV series. It follows the titular simian, trained by the ghost of an American assassin, as he sets out on a blood-soaked vengeance mission across Japan [84]</i>	епітети
22.	<i>In some cases, we may even be able to recognise that uncertainty can be a source of excitement [84]</i>	метафори
23.	<i>So far, this is not a pearl of Ukrainian land by the sea [77]</i>	

Додаток Б

Таблиця 2

Приклади засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі українських сайтів новин) на лексичному рівні

№	Матеріали англomовних сайтів новин	Засоби експресивізації новинного дискурсу
1.	<i>Наскільки це управління є безжально реалістичним, слова мають значення – не тільки для керівників, а й для всіх нас [57]</i>	емоційно-оцінна лексика
2.	<i>По-перше, мається на увазі, що народ Китаю, звільнений від відчайдушної бідності, дивиться на те, що знаходиться за межами матеріальних цінностей; це є політично раціональним, тому що роки великого росту пройшли, та психологічно мудрим [57]</i>	
3.	<i>Після жахливого обстрілу під Шумами, в результаті якого загинуло 4 українських захисників, президент країни Володимир Зеленський намагався зв'язатись з Владіміром Путіним [58]</i>	
4.	<i>Якщо «Приватбанк» підє на дно, він потягне за собою весь банківський сектор. Про те, наскільки твердо банк стоїть на ногах зараз і до яких сценаріїв розвитку подій готується в майбутньому, редакторка відділу економіки ZN.UA Юлія Самаєва говорила з його фінансовою директоркою Ганною Самаріною [58]</i>	
5.	<i>На початку пандемії коронавірусу існувала надія, що зрештою люди зможуть досягнути колективного імунітету до COVID-19, і вірус не зможе швидко поширюватися. Але через рік COVID-19 тероризує Індію страшною другою хвилею, крім того, хвороба набирає темпів фактично у всіх країнах від Азії до Латинської Америки, пише The New York Times [58]</i>	
6.	<i>Так вони як кіт в маслі. Що їм це треба? [63]</i>	ідіоми і фразеологізми
7.	<i>Звісно, та земельна ділянка ласий шматок [60]</i>	
8.	<i>За іронією долі, ця нездатність визначити, що таке людство, є однією з наших найбільш людських рис [70]</i>	
9.	<i>У Європі та Північній Америці наркотики все частіше присутні під час дозвілля й відпочинку - у США з 2015 по 2018 рік вживання ЛСД зросло на 50%. Статті на психологічну тематику стають популярними, інфлюенсерів та знаменитостей позиціюють як споживачів, а табу на наркотики танє на очах [70]</i>	

№	Матеріали англомовних сайтів новин	Засоби експресивізації новинного дискурсу
10.	<i>Ми мокрі, ніби в душі каже акушерка Рабії Абіда. Вона не покладаючи рук працює в темряві, приймаючи пологи при світлі мобільного телефону [70]</i>	
11.	<i>«Вовина тисяча» проти антиваксів. Що кажуть про тисячу за вакцинацію [70]</i>	скорочення й аббревіатури
12.	<i>Хоча в цілому це питання є дуже неоднозначним, соцмережі гірше впливають на самопочуття людей, які страждають від соціальної ізоляції [70]</i>	неологізми
13.	<i>У листопаді Україна може наблизитися до червоної зони епідеміологічної небезпеки, тоді можуть ввести і локдаун [70]</i>	
14.	<i>Голова ВООЗ зазначив, що потрібно дотримуватися соціального дистанціювання, носити маски, мити руки, а також проводити тестування і відстеження контактів [63]</i>	
15.	<i>Володимир Зеленський: Багатьом росіянам соромно за все, що пов'язано з Кримом, згодом російська історія оплакуватиме кроки Росії щодо півострова [61].</i>	антропоморфізми
16.	<i>У деяких випадках невизначеність може навіть присмно лоскотати нерви [70]</i>	метафори
17.	<i>Поки що це не та перлина української землі біля моря [61]</i>	
18.	<i>Хіт-Манкі - це один персонаж Marvel, який отримує свою окрему серію анімаційних фільмів. Хіт-Манкі - це японська снігова мавпа, надресирована вбивати американським кілером. Разом вони вирушають до Японії здійснити криваву помсту [70]</i>	епітети
19.	<i>Це натяк на те, що варто зав'язати з алкоголем? [70]</i>	розмовна лексика
20.	<i>«Хочемо бути серед усіх країн, щоб не ми домовлялись тишком-нишком з кимось про вакцини – Індія, Європа, щось у Канаді, у Литві трішки, – а можна, щоб ми були в пріоритеті?» [61]</i>	
21.	<i>Позаду нього зачаївся президент Росії Володимир Путін [70]</i>	

Додаток В

Таблиця 3

Приклади відтворення засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англомовних та українських сайтів новин) на лексичному рівні

№ п/п	Англомовний новинний дискурс	Україномовний новинний дискурс
1.	<i>This guy was arrested in his 18 yo birthday, so the cops sang happy birthday to him [68]</i>	У Бразилії кони затримали хлопця в його день народження, заспівали “ <i>Happy Birthday</i> ” і подарували торт [64]
2.	<i>Of course, we all understand that we can't solve all the cases I talked about due to one issue [77]</i>	Авжеж, ми всі розуміємо, що ми не можемо завдяки одному питанню вирішити всі ті кейси , про які я говорив [61]
3.	<i>Therefore, we will hope that in the near future we will receive dates, agenda and deadlines, which is important [77]</i>	Тому будемо сподіватися, що найближчим часом ми отримаємо дати, адженду й терміни, що важливо [61]
4.	<i>President expressed condolences to the families of the victims of the devastating floods in Western Europe [77]</i>	Президент співчуває рідним жертв руйнівних повеней у країнах Західної Європи [61]
5.	<i>Still, Poland and Europe need a more co-ordinated, rational and above all humane policy to counter Lukashenko's execrable actions [72]</i>	Менше з тим, Польща та Європа потребують більш скоординованої, раціональної та гуманної політики для протидії жахливим діям Лукашенка [70]
6.	<i>It should stop posing as the lone saviour of Poland and Europe from an alien horde [72]</i>	Йому треба припинити позиціювати себе як єдиного рятівника Польщі та Європи від ворожих орд [70]
7.	<i>Our fleet is weak [77]</i>	Наш флот слабкий [61]
8.	<i>Here's a little phantasmagoria [77]</i>	Ось така ж трохи «фантасмагорія» [61]
9.	<i>As for the classic phrase “Do not decide for Ukraine without Ukraine” – I think it is very fair [77]</i>	Щодо класичного вислову «Не вирішуйте за Україну без України » – я вважаю, що це дуже справедливо [61]
10.	<i>“Because Crimea is the first match, the first flake of fire due to which two peoples – for a generation or two – treat each other this way: don't want to see, don't want to hear.” [77]</i>	«Тому що Крим – це перший сірник, перший вогник , через який два народи – на покоління чи на два – так один до одного ставляться: не хочуть бачити, не хочуть чути» [61]
11.	<i>As they say “Baba Yaga is against.” [77]</i>	Як то кажуть «а баба-яга – проти» [61]
12.	<i>It's not that we, as beggars, want to take every penny from the United States and do something for that [77]</i>	Це не про те, що ми, як жебраки , хочемо кожну копійку взяти у США і за це щось робимо [61]
13.	<i>You do not hear venom of critics, but listen to the voice of your heart [77]</i>	Ви не чуєте злобу критиків, а слухаєте голос вашого серця [61]

№ п/п	Англомовний новинний дискурс	Україномовний новинний дискурс
14.	“ <i>And the Ukrainian civil society is so strong, free and democratic that whoever wants something to do, whatever comes in one's head, it is impossible for a “dragon” to appear in Ukraine. The wings are clipped.”</i> [77]	«А українське громадянське суспільство настільки сильне, вільне й демократичне, що хто б що не хотів, хто б собі що не придумав, «дракону» з'явитися в Україні неможливо. Крила підріжуть » [61]
15.	<i>This is the main split – the information war, the information wiping of their feet on our country</i> [77]	Це і є головний розкол – інформаційна війна, інформаційне вигирання своїх ніг об нашу країну [61]
16.	<i>And when you've been beating your head against the wall for seven years and get the answer that “we support the desire”... [77]</i>	А коли ти сім років б'єшся як головою об стіну й одержуєш відповідь, що ми підтримуємо бажання... [61]
17.	<i>We don't want to burn bridges, but if somebody interprets our good intentions as weakness, our reaction will be asymmetrical, rapid and harsh</i> [84]	Ми дійсно не хочемо спалювати мости . Але якщо хтось сприймає наші добрі наміри як байдужість або слабкість і сам має намір остаточно спалити або навіть підірвати ці мости, повинен знати, що відповідь Росії буде асиметричною, швидкою і жорсткою [83]
18.	<i>Moments when you should keep your mouth shut</i> [81]	Чому інколи слід тримати язика за зубами [62]
19.	<i>In “Advice To A Young Tradesman,” Franklin writes that, “Remember that time is money.”</i> [75]	Написавши твір «Рада молодому купцеві», Франклін вжив вислів: «Пам'ятай, що час – гроші » [59]
20.	<i>We have to ring the alarm every day</i> [77].	Треба щодня бити у дзвони [61].
21.	<i>A отже, ваша доля – панувати над зірками</i> [77]	<i>This means that your destiny is to own the stars</i> [61]
22.	<i>“And why shouldn't they go to space? Space is extraordinary; the Universe is magnificent. I want people to be able to look back at our beautiful Earth and come home and work very hard to try to do magic to it to look after it.”</i> [84]	«Чому б їм не вирушити в космос? Космос надзвичайний. Всесвіт чудовий. Я хочу, щоб люди могли озирнутися на нашу прекрасну Землю , повернутися додому і наполегливо працювати, щоб піклуватися про неї», – додав він [70]
23.	<i>“Jeff was actually taking the calls himself”, Bryar says. He recalls that a complaint on one product in particular kept coming in. “Jeff's eyes went wide,” he says</i> [84]	«Джефф справді сам приймав дзвінки», – говорить Браяр. Він згадує, що постійно надходили скарги щодо одного товару. – «Джефф вирячив очі » [70]
24.	<i>“I personally had a girl grab and hold on to me for dear life,” he said. “I had to calm her down because she literally thought she was about to die.”</i> [84]	«Мене особисто дівчина схотила й тримала мертвою хваткою », – сказав він. – «Мені довелося її заспокоїти, бо вона буквально думала, що ось-ось помре » [70]

№ п/п	Англомовний новинний дискурс	Україномовний новинний дискурс
25.	<i>Edward says he made a protective circle with his arms around her so she could catch her breath [84]</i>	<i>Едвард каже, що закрив її від натовпу руками, щоб вона могла перевести дихання [70]</i>
26.	<i>Only by acting legally, humanely and firmly can it call the gangster's bluff [72]</i>	<i>Лише діючи законно, гуманно та рішуче він зможе вивести гангстера на чисту воду [70]</i>
27.	<i>My partner, he is stuck in a different city with his family. I cannot go there, he cannot come here [84]</i>	<i>Мій партнер застряг зі своєю сім'єю в іншому місті. Я не можу поїхати до нього, він не може приїхати сюди [70]</i>
28.	<i>We do things that are painfully predictable and that can't break down an organised side like Napoli [67]</i>	<i>Ми робимо речі, які занадто передбачувані і які не можуть зламати організовану команду на кшталт Наполі [66]</i>
29.	<i>After 20 years, I've learned the hard way that there was never a good time to withdraw U.S. forces [80]</i>	<i>Через 20 років я на власному гіркому досвіді переконався, що для виведення американських військ ніколи не було відповідного часу [65]</i>
30.	<i>Their empire reached its height in the 15th Century before their defeat by the Incas [84]</i>	<i>Їхня імперія досягла свого розквіту в XV столітті, поки її не завоювала імперія інків приблизно у 1470 році [70]</i>
31.	<i>Kim Kardashian West's Kimono underwear meets Japanese backlash [84]</i>	<i>Чому білизна від Кім Кардаш'ян розгнівала японців [70]</i>
32.	<i>The Polish government is on the horns of a dilemma [72]</i>	<i>Водночас уряд Польщі має вирішити дилему [65]</i>
33.	<i>The caller noted that the girl "to be in distress" and was being driven by an older male [84]</i>	<i>Водій зазначив, що дівчина виглядала так, наче була в біді, а автомобілем, у якому вона перебувала, керував старший чоловік [70]</i>
34.	<i>It will also feature Alaqua Cox as Maya Lopez, aka Echo, another deaf superhero; Florence Pugh, returning to the MCU, following her debut in Black Widow, as Yelena Belova; and an adorable dog called Lucky, who could steal the whole show [84]</i>	<i>У серіалі також з'явиться ще одна героїня з вадами слуху Мая Лопес (Алаква Кокс), вона ж Луна, а також чарівний пес на ім'я Лакі, який має всі шанси перетягти на себе увагу глядача [70]</i>
35.	<i>I am president of the United States of America, and the buck stops with me [80]</i>	<i>Я – президент Сполучених Штатів Америки, і вся відповідальність лежить на мені [65]</i>
36.	<i>He gasped for air as if he were running a marathon, the pain in his chest unbearable [84]</i>	<i>Він ханав повітря так, ніби біг марафон, біль у грудях був нестерпним [70]</i>

Приклади відтворення засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англомовних та українських сайтів новин) на синтаксичному рівні

№ з/п	Англомовний новинний дискурс	Україномовний новинний дискурс
1.	<i>Ridiculous. People say it, propagandize it</i> [77]	Я «в захваті» . Люди це говорять, пропагують [61]
2.	<i>Not only can finger counting reveal where in the world you come from, it may also shed light on how we learned to understand the concept of number – as children and even as a species</i> [84]	Те, як ми рахуємо на пальцях, показує не лише, звідки ми родом, але й проливає світло на те, як ми навчилися розуміти поняття числа – як діти й як вид [70]
3.	<i>Never Have I Ever</i> [84]	«Я ніколи не» [70]
4.	<i>In no circumstances should people be forcibly administered a vaccine</i> [79]	За жодних обставин не можна насильно вводити вакцину [65]
5.	<i>“How many more lives, American lives, is it worth, how many endless rows of headstones at Arlington National Cemetery?”</i> [78]	«Скільки ще життів, американських життів, це коштує? Скільки ще нескінчених рядів надгробків на Арлінгтонському національному цвинтарі?» [60]
6.	<i>Who wants to be a millionaire?</i> [84]	Хто хоче стати мільйонером? [65]
7.	<i>They said I would never recover. They said I would never speak again. They said I would never walk again</i> [84]	Мені казали, що я ніколи не одужаю. Що назавжди залишусь німим, не зможу ходити [70]
8.	<i>“I wish the news were different. I wish we were thriving.”</i> [84]	«Хотів би, щоб новини були іншими. Я хотів би, щоб ми процвітали» [70]
9.	<i>“I kept being told I was not going to get them because I didn't have a house, or I didn't have the right set-up, or I didn't have this, and I didn't have that,” she says</i> [84]	«Мені постійно говорили, що мені їх не віддадуть, бо в мене не було будинку, або в мене не було правильного облаштування, в мене не було цього, не було того», – вона каже [70]

Додаток Д

Засоби експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англомовних та українських сайтів новин)

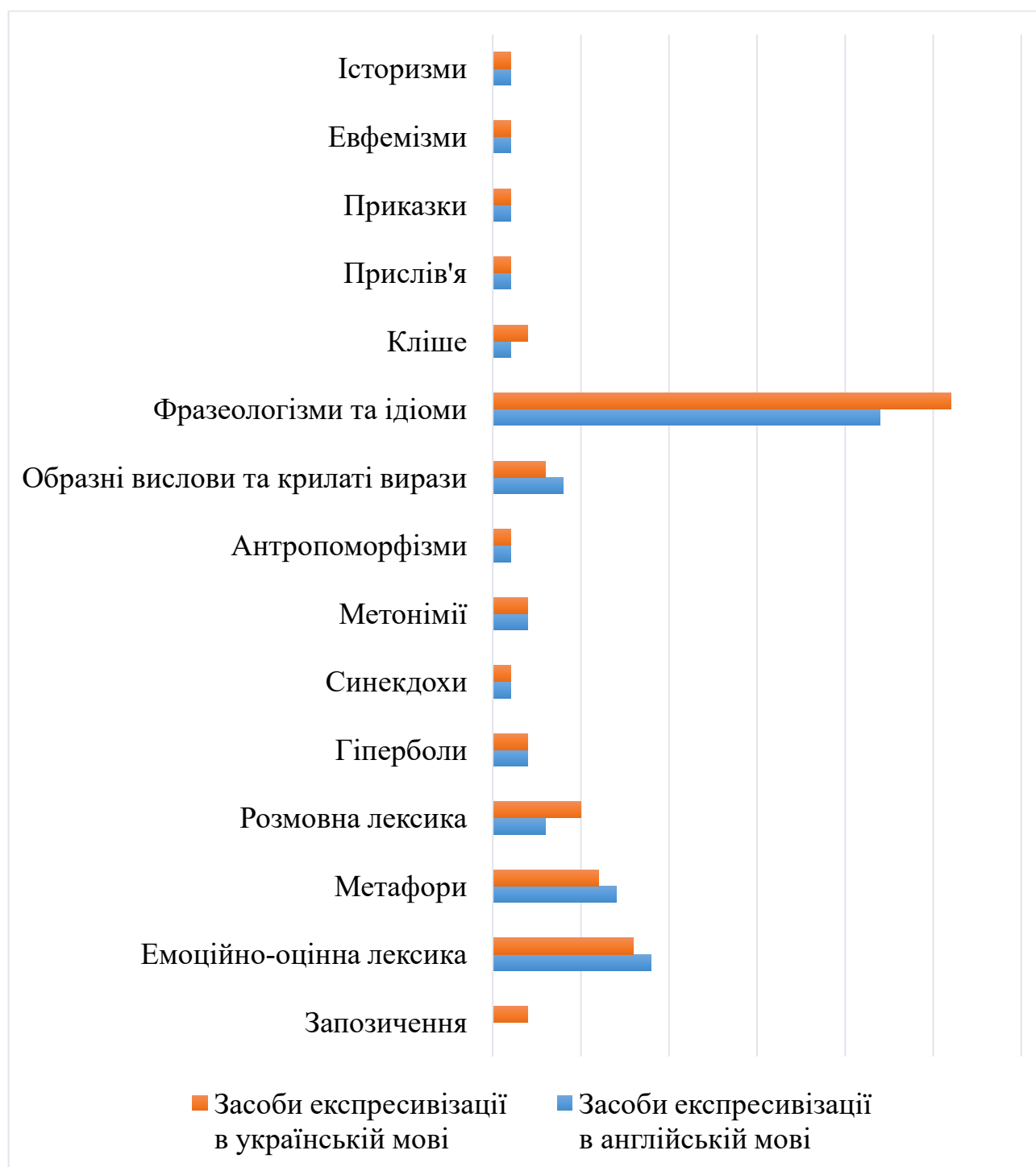

Рис. Д.1. Частотність використання засобів експресивізації новинного дискурсу (на матеріалі англомовних та українських сайтів новин) на лексичному рівні